

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Helena Hilscherová

Aktivizace seniorů v domě s pečovatelskou službou

Olomouc 2013

vedoucí práce: Mgr. Pavla Vyhnálková, Ph.D

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Aktivizace seniorů v domě s pečovatelskou službou“ vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Pavly Vyhnálkové, Ph.D a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Týně nad Bečvou dne 5. 4. 2013

.....

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Pavle Vyhnálkové, Ph.D. za pomoc, odborné vedení, cenné rady a připomínky, které mi byly velmi nápomocné při psaní mé bakalářské práce.

Také bych chtěla poděkovat vedoucí pečovatelské služby, která mi poskytla řadu významných informací a umožnila provést šetření. Můj dík patří také všem respondentům, kteří si na mě našli čas.

Obsah

ÚVOD	6
1 STÁŘÍ A STÁRNUTÍ.....	8
1.1 Vymezení stárnutí a stáří	8
1.1.1 Stárnutí.....	8
1.1.2 Stáří.....	9
1.2 Změny ve stáří	10
1.2.1 Tělesné změny	10
1.2.2 Psychické změny	11
1.2.3 Sociální změny.....	12
1.3 Adaptace na stáří.....	12
1.4 Potřeby ve stáří	13
1.5 Kvalita života ve stáří	16
2 PEČOVATELSKÁ SLUŽBA	17
2.1 Sociální služba	17
2.2 Legislativní zakotvení sociálních služeb	18
2.3 Pečovatelská služba	20
2.3.1 Definice pečovatelské služby	20
2.3.2 Cíle pečovatelství.....	21
2.3.3 Soběstačnost	21
2.4 Pracovník v sociálních službách	22
2.4.1 Osobnost pečovatele	23
2.4.2 Kompetence pečovatele	24
3 AKTIVIZACE.....	26
3.1 Aktivita v životě seniora a motivace k aktivitě	26
3.2 Definování a cíle aktivizace.....	27
3.3 Zásady aktivizace.....	28
3.4 Ukotvení aktivizace v zákoně	29
3.5 Specifické druhy aktivizace	30
3.6 Aktivizační pracovník.....	33

4 DŮM S PEČOVATELSKOU SLUŽBOU LIPNÍK NAD BEČVOU	34
4.1 Cíle a zásady pečovatelské služby v Lipníku nad Bečvou	34
4.2 Poskytování služeb v Domě s pečovatelskou službou.....	35
4.3 Aktivizační služby a Lipenský klub „Pohoda“	37
5 PRŮZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	39
5.1 Cíle průzkumu a průzkumné otázky	39
5.2 Metoda sběru dat.....	40
5.3 Průběh průzkumu a popis zkoumaného souboru	40
5.4 Zpracování získaných údajů	42
5.5 Analýza dat	52
5.6 Shrnutí výsledků průzkumného šetření	55
ZÁVĚR	57
Seznam použité literatury a pramenů	59
Seznam příloh	63

ÚVOD

V dnešní době je péče a zájem o seniory velice aktuální, neboť statistické údaje hovoří o tom, že složení lidské populace se mění a přibývá starších lidí. Ke zvýšení kvality života ve stáří a k podpoře prosperity ve stárnoucí společnosti je nezbytné, aby každý člověk měl v průběhu svého života příležitost pro aktivní život. I starší lidé mají právo být hodnoceni jako jednotlivci na základě svých schopností a potřeb. Je otázkou, zda jsou instituce, prostředí, způsob našeho myšlení i života připraveny na příchod společnosti, ve které narůstá počet lidí v seniorském věku.

Práce s klienty v zařízení sociálních služeb prochází mnoha změnami. Z důvodu stárnoucí populace narůstají požadavky na kvalitu sociálních služeb, hledají se nové cesty k větší autonomii klientů. Péče musí probíhat se zřetelem na individuální potřeby a specifika jedinců. Pracovníci by měli jednat se seniory jako s plnohodnotnými občany, pomáhat jim přijmout jejich nové podmínkyžití, stavět na tom, co senior umí, co dokáže a co požaduje. Také by měli udržovat klienty v aktivitě a to zejména prostřednictvím aktivizačních činností. Jedná se o činnosti, které naplňují volný čas klientů, slouží jako prevence izolace od společnosti, udržují nebo zlepšují stávajících dovedností, jsou významné pro celkovou spokojenost klientů a pro pocit užitečnosti.

Bakalářská práce je zaměřena na aktivizaci seniorů v domě s pečovatelskou službou. Výběr tohoto tématu ovlivnila má školní praxe, kde jsem měla možnost seznámit se s nabídkou aktivizačních činností a přiblížit se ke klientům domu s pečovatelskou službou. Mohla jsem se sama přesvědčit, jak je klienty občas těžké aktivizovat a podporovat je tak v jejich samostatnosti a sebedůvěře.

Cílem bakalářské práce je zjistit, jaký je postoj klientů vybraného domu s pečovatelskou službou k nabízeným volnočasovým aktivitám a jak tráví svůj volný čas mimo nabízené organizované aktivity. Pro naplnění cíle bylo také důležité zjistit, jakých aktivit se účastní a jaký zaujímají názor na jejich kvalitu a množství.

Práce je rozložena do dvou částí, teoretické a empirické. Teoretická část obsahuje čtyři kapitoly. První kapitola vymezuje základní pojmy, jako je stáří a stárnutí. Popisuje tělesné, psychické a sociální změny ve stáří, a zabývá se nutností a důležitostí potřeb člověka ve stáří, jejichž naplnění je významné z hlediska kvality života. Druhá kapitola je zaměřena

na pečovatelskou službu a pracovníka v sociálních službách. Třetí kapitola pojednává o samotné aktivizaci. Dům s pečovatelskou službou v Lipníku nad Bečvou představuje kapitolu čtvrtou.

Empirickou část tvoří pátá kapitola, která obsahuje metodologii a zejména výsledky průzkumného šetření v Domově s pečovatelskou službou v Lipníku nad Bečvou. Jsou zde popsány cíle šetření, metoda sběru dat, průběh průzkumu a zkoumaný soubor. Především se věnuji rozboru získaných dat, vyhodnocování a interpretaci výsledků.

Moje bakalářská práce by mohla sloužit jako zpětná vazba pro vedení zařízení, v němž šetření probíhalo. Bude vypovídat o životě klientů ve zmiňovaném zařízení a popisovat význam využívání aktivizačních služeb pro samotné klienty zařízení.

1 STÁŘÍ A STÁRNUTÍ

Život každého jedince probíhá od narození až po smrt v určitých vývojových etapách. Každá vývojová etapa má své zákonitosti a člověk se jim musí přizpůsobovat. To platí i v období stáří a stárnutí. Stáří je obecně posuzováno spíše negativně. Pohled na seniory a stáří je velmi jednostranný a při zmínce o stáří se většinou vybavuje nesoběstačná osoba, neschopná samostatného života a závislá na pomoci ostatních. Pro mnohé však stáří může být jedno z nejkrásnějších životních období, kdy konečně mohou realizovat to, co doposud nestihli. Je ale na každém z nás, jak se na stáří připravíme a jak u nás stárnutí a stáří bude probíhat.¹

1.1 Vymezení stárnutí a stáří

Stárnutím a stářím se zabývá řada oborů a vědních disciplín. Jedním z nich je **gerontologie**. Mühlpachr ve své publikaci charakterizuje gerontologii jako vědu, která se zabývá problematikou stáří a stárnutí. Jedná se o vědu „*interdisciplinární, integrovanou a komplexní, vycházející z biopsychosociální podstaty člověka a procesu stárnutí. Zkoumá zákonitosti, příčiny, mechanismy a projevy stárnutí a vypracovává vědecké podklady pro zdravé stárnutí a stáří a pro komplexní péči o staré občany.*“²

1.1.1 Stárnutí

„Učte se stárnout, ne mládnout – je to mnohem perspektivnější.“

Pavel Kosorin

V akčním programu „**Mezinárodní plán aktivit ke stárnutí**“, přijatém roku 1985, je stárnutí chápáno jako celoživotní proces. Příprava na pozdější stádium života by měla zahrnovat faktory tělesné, duševní, kulturní, náboženské, ekonomické i zdravotní. Petřková a Čornaničová spolu s Pacovským charakterizují stárnutí jako „*posloupnost nezvratných změn, ke kterým dochází v živém organismu a které postupně omezují a oslabují jeho*

¹ MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha: Grada, 2011. s. 13-14.

² MÜHLPACHR, Pavel. *Gerontopedagogika*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 7.

funkce.“³ Tento proces, jenž má svou časovou dynamiku, je geneticky naprogramován a podléhá vlivům prostředí. Stárnutí je také cestou do stáří, které je přirozenou etapou životní cesty.

Petřková uvádí dva fenomény vyznačující proces stárnutí:

- Každý jedinec má individuální plán svého stárnutí, nikdo nestárne stejně.
- V průběhu stárnutí se mění znaky tělesné, psychické i sociální; stárne „celý člověk“.⁴

1.1.2 Stáří

Stáří je obdobím, které má pro každého člověka individuální význam, ale i své společenské poslání. Je to kus života s jeho právy a povinnostmi. Petřková ve své publikaci dále uvádí, že „*stáří je realita, která ovlivňuje kvalitu života každého jedince i rozvoj společnosti.*“⁵

Haškovcová pojímá stáří jako přirozené období lidského života. V základním členění dělí životní období člověka na dětství, dospělost a stáří. Dále bývá užíváno členění na patnáctileté životní úseky. Ode dne narození trvá jedinci 15 let než biologicky, psychicky i sexuálně dozraje; v intervalu 15-30 let zraje člověk především sociálně. Období 45-60 let je typické stacionárností výkonů, věk 60-75 je považován za senescenci, tedy stáří, a 75-90 let za senectus, tedy kmetství.⁶

Podle Světové zdravotnické organizace (WHO) se stáří dělí na tři období:

- 60-74 let – rané stáří,
- 75-89 let – vlastní stáří,
- 90 let a více – dlouhověkost.⁷

Mühlpachr uvádí následující členění stáří:

- 65-74 mladí senioři (problematika penzionování, volného času, aktivit),
- 75-84 staří senioři (změna funkční zdatnosti, průběh nemocí),
- 85 a více velmi staří senioři (význam soběstačnosti a zabezpečení).⁸

³ PETŘKOVÁ, Anna a ČORNANIČOVÁ, Rozália. *Gerontagogika: úvod do teorie a praxe edukace seniorů*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. s. 9-29.

⁴ Tamtéž, s. 30.

⁵ Tamtéž, s. 9-11.

⁶ HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Fenomén stáří*. Praha: Panorama, 1990. s. 22.

⁷ MLÝNKOVÁ, Jana. *Péče o staré občany: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2011. s. 14.

⁸ MÜHLPACHR, Pavel. *Gerontopedagogika*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 21.

Na průběh lidského života můžeme nazírat různými způsoby. Kozáková vymezuje a dále charakterizuje stáří z pohledu kalendářního, biologického, sociálního a psychického.

- a. **Kalendářní stáří** – stáří je určeno dosažením určitého věku, od kterého se obvykle projevují involuční změny. Předností je jeho jednoznačnost, jednoduchost a snadná komparace.
- b. **Biologické stáří** – jedná se o hypotetické pojmenování konkrétní míry involučních změn.
- c. **Sociální stáří** – tento věk bývá spojován s určitými sociálními událostmi, je dán zejména změnou rolí, životního způsobu i ekonomického zajištění.
- d. **Psychické stáří** – podmíněno osobnostními rysy, psychickými změnami ve stáří, reakcemi člověka na jeho vlastní stáří. Důležité je, jak se člověk sám cítí a jaké je jeho sebevědomí.⁹

O změnách souvisejících s biologickým, sociálním a psychickým stářím budeme mluvit ještě níže, kde si je důkladněji rozebereme.

1.2 Změny ve stáří

Stáří s sebou přináší mnohé změny, kterým se nelze vyhnout. U lidí se projevují se značnými individuálními rozdíly, jejich nástup je časově různorodý v souvislosti s genetickými dispozicemi, životním stylem a návyky. Všechny změny spolu souvisí, ovlivňují se a vzájemně se prolínají.¹⁰ Jednotné vymezení a periodizace se tak stávají obtížnými. Malíková ve své publikaci dělí změny ve stáří na tři úrovně: tělesné, psychické a sociální.¹¹

1.2.1 Tělesné změny

Tyto změny jsou nejvíce patrné, protože se odrážejí ve vzhledu jedince, v držení těla, kvalitě kůže a vlasů a v pohybové oblasti. Projevy těchto změn mohou mít za následek:

- snižování odolnosti organismu vůči nepříznivým vlivům,
- úbytek svalové hmoty, síly a energie,
- poruchy činnosti jednotlivých orgánů,

⁹ KOZÁKOVÁ, Zdeňka a MÜLLER, Oldřich. *Aktivizační přístupy k osobám seniorského věku*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. s. 9-13.

¹⁰ MLÝNKOVÁ, Jana. *Péče o staré občany: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2011. s. 20.

¹¹ MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha: Grada, 2011. s. 18.

- zhoršení kvality zraku a sluchu.¹²

Do tělesných změn zahrnujeme především změny vzhledu, úbytek svalové hmoty, změny termoregulace, změny činnosti smyslů, degenerativní změny smyslů, kardiopulmonální změny, změny v trávicím systému, změny vylučování moči a změny sexuální aktivity.¹³

Podrobnější charakteristiku těchto změn nám ve své publikaci poskytuje Petřková. Stárnutí se projevuje zejména v pohybovém aparátu, kdy svalová vlákna atrofují, ubývá svalové síly a objevují se potíže při cílených pohybech (navlékání nitě do ucha jehly). Některé motorické stereotypy však zůstávají i ve vyšším věku (hra na klavír). Změny v kardiovaskulárním systému se vyznačují především zvýšením krevního tlaku. V době stárnutí také dochází k potížím s dýcháním – snižuje se rychlost vdechovaného a vydechovaného vzduchu. Pro stáří je typické snížení a zpomalení smyslových funkcí, dochází ke zhoršení souladu senzoriky a motoriky. Zpracovávání podnětů se stává pomalejším. V oblasti vidění dochází ke stařecké dalekozrakosti, zhoršuje se akomodace a je zde patrný posun ve vnímání barev.¹⁴

1.2.2 Psychické změny

Do psychických změn můžeme zařadit zhoršení paměti, obtížnější osvojování nového, nedůvěřivost, snížení sebedůvěry, sugestibilitu, emoční labilitu a zhoršení úsudku.¹⁵

Klvetová a Dlabalová tyto potíže dále rozvádějí. Změny psychiky se projevují zejména v poznávacích schopnostech (vnímání, pozornost, představy, myšlení). V důsledku sníženého vnímání oslabenými smysly pociťují starší lidé strach, úzkost a jsou plní nejistot. Z tohoto důvodu se seniorovi nechce ven, nechce se setkávat s ostatními lidmi a je plný ostražitosti a nedůvěřivosti. U některých seniorů se objevují poruchy rozhodovacích schopností a poruchy osobnosti. V tomto období je také zaregistrován nárůst duševních onemocnění a demencí, zvláště Alzheimerovy choroby.¹⁶

Slovní zásoba, jazykové dovednosti, způsob vyjadřování myšlenek a intelekt zůstávají nezměněny. Naopak může docházet ke zlepšení některých psychických pochodů – např. vytrvalost, trpělivost, rozvaha. Integrita (celistvost) osobnosti zůstává zachována, mění

¹² PETŘKOVÁ, Anna a ČORNANIČOVÁ, Rozália. *Gerontagogika: úvod do teorie a praxe edukace seniorů*. Univerzita Palackého, 2004. s. 30.

¹³ MALÍKOVÁ, Eva, *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha: Grada, 2011. s. 18.

¹⁴ PETŘKOVÁ, Anna a ČORNANIČOVÁ, Rozália. *Gerontagogika: úvod do teorie a praxe edukace seniorů*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. s. 30.

¹⁵ MALÍKOVÁ, Eva, *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha: Grada, 2011. s. 18.

¹⁶ KLEVETOVÁ, Dana a DLABALOVÁ, Irena. *Motivační prvky při práci se seniory*. Praha: Grada, 2008. s. 23.

se pouze její dílčí schopnosti. Dochází ke změně osobnostních rysů a vlastností jedince. Některé vlastnosti se zvýrazní, jiné ztrácejí na své intenzitě (smysl pro pořádek). Změny se dotýkají i hierarchie potřeb, kdy nejdůležitějším se stává potřeba jistoty a bezpečí, zájem o své zdraví a zájem dále se uplatnit i ve vyšším věku.¹⁷

1.2.3 Sociální změny

Malíková k sociálním změnám řadí odchod do penze, změnu životního stylu, stěhování, ztrátu blízkých osob, osamělost a finanční potíže.¹⁸

Odchodem do důchodu se mění dosavadní způsob života člověka. Mění se životní stereotyp, přerušují se profesní přátelství, mění se vztahy v rodině. Jedinec začíná žít osaměle a velkou hrozbou se stává sociální izolace. K sociální izolaci může přispívat i úbytek schopností a neochota přijmout změny ve svém životě. Senioři často zaujímají nepřátelské postavení vůči sobě, okolí a celé společnosti. Uzavírají se do svého světa pohodlí a soukromí. Nejhorší pro seniora je pocit, že je na obtíž, je nesoběstačný, potřebuje pomoc druhých, je sám.¹⁹

„Reakce stárnoucích lidí na tyto změny a to, jakým způsobem se s nimi budou vyrovnávat, jsou ovlivněny jejich osobností, životními zkušenostmi, výchovou, vzděláním, prostředím, ve kterém žijí, reakcemi okolí a jeho možnostmi.“²⁰

1.3 Adaptace na stáří

Jak již bylo zmíněno, stáří je provázáno řadou významných změn. Na každou změnu je nutné se adaptovat, zvyknout si na ni a přijmout ji za danou. Adaptace jedince na stáří závisí na mnoha faktorech, z nichž nejdůležitější je osobnost člověka, jeho aktivita, zkušenosti a vlastní životní filozofie. Existuje pět způsobů, jak se vyrovnat s vlastním stářím: konstruktivní způsob, obranný postoj, závislost, nepřátelský postoj a sebenenávist.²¹ Haškovcová tyto strategie adjustace na stáří, které uvedl v roce 1966 D. B. Bromley, charakterizuje takto:

¹⁷ MLÝNKOVÁ, Jana. *Péče o staré občany: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2011, s. 24.

¹⁸ MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha: Grada, 2011, s. 18.

¹⁹ KLEVETOVÁ, Dana a DLABALOVÁ, Irena. *Motivační prvky při práci se seniory*. Praha: Grada, 2008, s. 24.

²⁰ MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha: Grada, 2011, s. 18.

²¹ MLÝNKOVÁ, Jana. *Péče o staré občany: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2011, s. 17.

1. **Strategie konstruktivnosti** – je jednou z nejideálnějších forem adaptace na stáří a akceptace stáří. Tito lidé jsou přizpůsobiví, realizují své zájmy, zajímají se o dění kolem nich. Vyhledávají aktivní formy trávení volného času, vyzařuje z nich spokojenost, duševní a tělesná svěžest.
2. **Strategie obranného postoje** – typická pro lidi, kteří žili pro práci a zapojovali se do společenského dění. Neumí se smířit se stárnutím, s úbytkem sil a mají strach ze závislosti na ostatních. V nemoci odmítají pomoc, neumějí o ni požádat a ani ji přijmout. Do penze odcházejí poté, co je k tomu okolnosti donutí.
3. **Strategie závislosti** – k tomuto způsobu mají tendenci lidé, kteří žili spíše pasivně, byli vedeni druhými a spoléhali na ně. I ve stáří očekávají, že je někdo povede. Tito lidé nebývají ctižádostiví, proto odchod do penze nenesou příliš těžce. Upřednostňují klidné rodinné zázemí, bezpečí a pohodlí.
4. **Strategie nepřátelství** – reprezentanti této strategie nebyli ve svém životě příliš úspěšní a mají tendenci svalovat vinu za svůj neúspěch, nepodařený život, na druhé. Bývají agresivní, podezřívaví, nespokojení a závistiví. Hněvají se na celý svět a všechny lidi.
5. **Strategie sebenenávisti** – tito senioři jsou lítostiví, nemají se rádi, jsou pohrdaví k sobě i svému dosavadnímu životu. Trpí pocity osamělosti a zbytečnosti.²²

Reakce na stárnutí je však vždy individuální a může docházet ke kombinaci předešlých strategií. Měli bychom mít na paměti, že utrpení a bolest jsou součástí lidského života a k přijetí změn ve stáří je třeba velké statečnosti.²³

1.4 Potřeby ve stáří

Matoušek definuje potřebu jako „*motiv k jednání*“. ²⁴ Jarošová uvádí, že „*potřeba je projevem nějakého nedostatku, chybění něčeho, jehož odstranění je žádoucí*“. ²⁵ Základem teorii potřeb je konstatování, že obsahem motivace jsou potřeby. Pokud u jedince nedojde k uspokojení potřeb, může se objevit stav napětí a stav nerovnováhy. Šamánková popisuje vyústění nenaplněné potřeby v:

²² HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Fenomén stáří*. Praha: Panorama, 1990. s. 114-116.

²³ KLEVETOVÁ, Dana a DLABALOVÁ, Irena. *Motivační prvky při práci se seniory*. Praha: Grada, 2008. s. 37.

²⁴ MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2008. s. 147.

²⁵ JAROŠOVÁ, Darja. *Péče o seniory*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2006. s. 32.

- stres, zátěž – reakce organismu na vnitřní nebo vnější podněty narušující chod organismu,
- distres – zátěž spojená s negativním laděním a prožíváním emocí jedince,
- pocit frustrace – jedinec při snaze dosáhnout cíle je neustále blokován a naráží na neřešitelné překážky,
- deprivace – déle trvající frustrace, strádání,
- deprese – dlouhodobá a silná frustrace, hrozí tělesné a duševní selhání jedince.²⁶

V těchto případech je důležité najít cíl, který uspokojí naši potřebu, a zvolit takový způsob chování, který povede k dosažení našeho cíle.²⁷

Nejznámější teorií potřeb je **Maslowova hierarchie potřeb** (Příloha č. 1.). Tato koncepce má tvar pyramidy symbolizující úrovně uspokojovaných potřeb. Základem jsou **fyziologické potřeby**. Jejich naplnění je nezbytné pro přežití jedince. Zahrnují především potřebu kyslíku, potravy, spánku a sexu. Za fyziologickými potřebami se nacházejí **potřeby jistoty a bezpečí**. Jedná se o potřebu ochrany před nebezpečím a ohrožením. Jsou důležité pro zachování naší existence i do budoucna. Po naplnění těchto potřeb přichází na řadu **sociální potřeby**. Sem patří láska, přátelství, potřeba patřit do větší skupiny a prožívat plnohodnotné vztahy s druhými lidmi. Následující **potřeba uznání** obsahuje ocenění, respekt a uznání jednotlivce ze strany ostatních. Nejvyšší potřebou je **potřeba seberealizace**. Tato potřeba nás nutí rozvíjet naše schopnosti a dovednosti a především stát se tím, čím věříme, že můžeme být.²⁸

Podle Mlýnkové se potřeby mění v jednotlivých věkových obdobích. Určité potřeby mají děti předškolního věku, jiné zase děti školního věku a zcela odlišné jsou potřeby dospělých či seniorů. U osob nad 75 let dochází ke změně hodnotové orientace potřeb. Do popředí se dostávají potřeby zdraví, bezpečí, klidu a spokojenosti. Nejvýraznější jsou potřeby fyziologické a z psychosociálních potřeb to jsou zejména potřeby jistoty, lásky a sounáležitosti.²⁹

²⁶ ŠAMÁNKOVÁ, Marie. *Lidské potřeby ve zdraví a nemoci aplikované v ošetrovatelském procesu*. Praha: Grada, 2011. s. 15-16.

²⁷ ARMSTRONG, Michael. *Řízení lidských zdrojů: nejnovější trendy a postupy*, Praha: Grada, 2007. s. 223.

²⁸ ŘEPA, Václav. *Procesně řízená organizace*. Praha: Grada, 2012. s. 153-154.

²⁹ MLÝNKOVÁ, Jana. *Péče o staré občany: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2011. s. 48.

MLýnková uvádí následující členění potřeb seniorů:

- **Fyziologické potřeby**

Do popředí se dostává potřeba chutně připraveného jídla, v důsledku úbytku chuťových pohárků. Výraznější je potřeba vyprazdňování, která mnohým seniorům dělá značné problémy. Starší lidé potřebují více spánku a odpočinku. Jednou z nejdůležitějších potřeb je potřeba být bez bolesti, být v teple a pohodlí. Do pozadí ustupuje potřeba příjmu tekutin, méně významné jsou pro seniory také sexuální potřeby, hygienická péče a úprava zevnějšku.

- **Vyšší potřeby**

Většina seniorů trpí ztrátou životního partnera, má strach z osamocení, z onemocnění a ze závislosti na pečovateli. Proto zde dominují potřeby jistoty a bezpečí. Hůře bývá uspokojena potřeba komunikace z důvodu úbytku přátel, známých a životních partnerů. Zhoršení této potřeby nastává hlavně u jedinců žijících v domovech pro seniory, v domovech s pečovatelskou službou apod. I když někteří senioři nepociťují potřebu seberealizace, je stále velký počet seniorů, kteří ještě pracují, účastní se akcí klubů seniorů, chodí na výlety nebo se dále vzdělávají. Intelektuální potřeby jsou uspokojovány formou univerzit třetího věku a jinými vzdělávacími programy a kurzy.

- **Duchovní potřeby**

V závěrečné fázi svého života se senioři zamýšlejí nad svým uplynulým životem, hodnotí jej a kladou si otázky smysluplnosti svého života. Potřebují se svěřit někomu, kdo bude ochotný naslouchat, komu se budou moci svěřit se svým trápením, nedosaženými cíli a chybami, které v životě udělali. Touží po smíření a klidu v duši. Tuto potřebu většinou pomáhají naplnit psychologové, ošetřující sestry, pracovníci v přímé péči, kněží či rodinní příslušníci.³⁰

„Množství a intenzita potřeb závisí na pohlaví a věku jedince, na jeho kulturní a společenské úrovni, na prostředí, ve kterém vyrůstal, ve kterém žije, na jeho inteligenci, zdravotním stavu, životních zkušenostech a dalších okolnostech. Poznat potřeby lidí je zejména záležitostí upřímného vztahu mezi lidmi, upřímné snahy vzájemné pomoci a pochopení.“³¹

³⁰ MLÝNKOVÁ, Jana. *Péče o staré občany: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2011. s. 48-50.

³¹ ŠAMÁNKOVÁ, Marie. *Lidské potřeby ve zdraví a nemoci aplikované v ošetřovatelském procesu*. Praha: Grada, 2011. s. 13.

1.5 Kvalita života ve stáří

Lidské potřeby, zdraví, pohoda, sebezpečí a denní aktivity úzce souvisejí s konceptem kvality života. V definování pojmu kvality života jedince přetrvává značná nejednotnost a nejednoznačnost. Teoretický základ je omezován zvláště kulturou a subjektivním charakterem.³²

Rozália Čornaničová definuje kvalitu života jako „určitý koncept toho, co člověku přináší pocit pohody a spokojenosti se životem.“³³ Dále rozvádí koncept individuální kvality života, který se odráží ve spokojenosti, resp. nespokojenosti člověka s jednotlivými oblastmi života, se životem na základě vlastních představ, nadějí, očekávání a přesvědčení. Tato koncepce je spojena s podmínkami, okolnostmi a sociálními vztahy, ve kterých člověk prožívá svůj život. Individuální kvalitu jedince nelze určit bez hlubšího poznání individuálního životního stylu, individuální rodinné, sociální a zdravotní situace, osobních postojů a hodnot člověka.³⁴

V publikaci Dagmar Dvořáčkové se můžeme dočíst, že na kvalitu života můžeme také pohlížet jako na „míru, v níž člověk využívá možnosti svého života.“³⁵

Dle Čornaničové „by při podpoře kvality života starého člověka sociálněpodpůrné a edukační aktivity měly přirozeně splývat s autokultivačními a autoregulačními styly člověka, prospěšnými i pro druhé a okolí. Institucionalizovaná a individuální edukace seniorů se stává hlavní oblastí, prostorem i prostředkem podpory kvality života v tom nejpodstatnějším – v naplňování individuálních kultivačních potřeb života seniora.“³⁶

³² GURKOVÁ, Elena. *Hodnocení kvality života: pro klinickou praxi a ošetrovatelský výzkum*. Praha: Grada, 2011. s. 13.

³³ PETŘKOVÁ, Anna a ČORNANIČOVÁ, Rozália. *Gerontagogika: úvod do teorie a praxe edukace seniorů*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. s. 40.

³⁴ Tamtéž, s. 40-43.

³⁵ DVOŘÁČKOVÁ, Dagmar. *Kvalita života seniorů: v domovech pro seniory*. Praha: Grada, 2012. s. 69.

³⁶ PETŘKOVÁ, Anna a ČORNANIČOVÁ, Rozália. *Gerontagogika: úvod do teorie a praxe edukace seniorů*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. s. 48-49.

2 PEČOVATELSKÁ SLUŽBA

Z pohledu problematiky seniorů a pobytových sociálních služeb je důležitá deinstitucionalizace. Jde o přechod k poskytování sociálních služeb orientovaných na individuální podporu života člověka v jeho přirozeném prostředí. Co jsou sociální služby, jaké druhy sociálních služeb existují a jakou úlohu vykonává v rámci deinstitucionalizace právě pečovatelská služba, si uvedeme v následující kapitole.

2.1 Sociální služba

Slovník sociální práce definuje sociální služby jako „všechny služby, krátkodobé i dlouhodobé, poskytované oprávněným uživatelům, jejichž cílem je zvýšení kvality klientova života, případně i ochrana zájmů společnosti.“³⁷ Nováková pojímá sociální službu za „soubor činností, které zajišťují pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění.“³⁸

Průša uvádí dvě úrovně sociálních služeb:

- Sociální služba jako forma sociální pomoci, kterou poskytují státní, obecní nebo nestátní instituce ve prospěch jiných.
- Sociální služba jako sociální práce konaná ve prospěch lidí ocitajících se v sociální nouzi.³⁹

Sociální služby se dotýkají všech lidí a jejich životů. Existují proto, aby poskytovaly pomoc tam, kde je jich nejvíce třeba, a lidé tak díky nim mohli znovu nabýt nezávislosti. Základem všech sociálních služeb je sedm principů, které mají zajišťovat samotné poslání sociálních služeb. Těchto sedm principů bylo definováno v tzv. **Bílé knize** vydané roku 2003:

1. Nezávislost a autonomie pro uživatele služeb.
2. Začlenění a integrace.
3. Respektování potřeb.
4. Partnerství.

³⁷ MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2008. s. 203.

³⁸ NOVÁKOVÁ, Radana. *Pečovatelsví: učební text pro žáky oboru Sociální péče – pečovatelská činnost*. Praha: Triton, 2011. s. 41.

³⁹ PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. Praha: ASPI, 2007. s. 19.

5. Kvalita.
6. Rovnost bez diskriminace.
7. Standardy národní, rozhodování v místě.⁴⁰

Vzniku všech sociálních služeb předchází **registrace poskytovatele sociálních služeb**. Registrace se uděluje na základě dodržení podmínek stanovených zákonem. Pomocí standardů kvality sociálních služeb je dále zajišťována kvalita poskytovaných služeb. Skrze svá kritéria určují povinnosti poskytovatelů při poskytování služby a povinnosti vůči klientům. Služby jsou klientům poskytovány na základě společně vytvořeného individuálního plánu.

Individuální plán vyjadřuje cíl, který by chtěl klient během svého využívání sociální služby dosáhnout. Naplnění těchto cílů poté vede k větší spokojenosti klienta. Příkladem takového cíle může být např. četba, zlepšení pohybu, návštěva kulturní akce atd. Tyto cíle vycházejí z předchozího životního stylu klienta, jeho návyků, jeho idejí a celoživotních preferencí. Problémem je, že většina klientů často ani neví, čeho by chtěla dosáhnout, nevidí smysl ve stanovení osobního cíle. Často se u nich setkáváme s odmítavým chováním a neochotou spolupracovat. Zde je velmi důležitý empatický přístup pracovníků. Klient má být respektovaný a zároveň má cítit prostor pro vyjádření své vůle.⁴¹

Individuální plánování a sociální standardy se velkou měrou podílejí na ochraně a dodržování práv klientů. Klient už není pouze pasivním příjemcem prováděných činností, ale stává se aktivním spolutvůrcem poskytované sociální služby. Cílem poskytovaných služeb je pomáhat a podporovat klienta, aby zvládl co nejvíce úkonů sám a byl co nejméně závislý. „*Udržováním soběstačnosti je zajištěna lidská důstojnost seniora, podporováno jeho sebevědomí a pocit vlastní hodnoty a ceny.*“⁴²

2.2 Legislativní zakotvení sociálních služeb

Stěžejní zákonné normy v sociální oblasti jsou zejména Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a Vyhláška č. 505/2006, kterou se realizují některá ustanovení zákona o sociálních službách. V celé sociální oblasti jsme dále schopni nalézt celou řadu zákonných norem a právních předpisů.

⁴⁰ *Bílá kniha v sociálních službách*. [online] Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2003. [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/736/bila_kniha.pdf

⁴¹ MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha: Grada, 2011. s. 171-172.

⁴² Tamtéž, s. 33.

Zákon č. 108/2006 je komplexní právní normou upravující vztahy při poskytování sociálních služeb. Jeho ustanovení jsou prováděny skrze vyhlášku Ministerstva práce a sociálních věcí ČR č. 505/2006 Sb. Obsahem toho zákona jsou zejména podmínky poskytování pomoci, formy a druhy sociálních služeb, náležitosti smluv o poskytování sociálních služeb, pravidla úhrady za sociální služby, povinnosti poskytovatelů sociálních služeb atd.⁴³

Zákon definuje tři druhy služeb:

- a. **Sociální poradenství** – je nedílnou součástí všech sociálních služeb.
- b. **Služby sociální péče** – cílem těchto služeb je zabezpečení základních životních potřeb za předpokladu, že nemohou být zajištěny bez péče jiné osoby.
- c. **Služby sociální prevence** – jejich posláním je zabránovat a předcházet sociálnímu vyloučení lidí, kteří jsou ohroženi sociálně negativními jevy.

Podle místa poskytování sociálních služeb došlo k následujícímu členění sociálních služeb:

- **terénní služby** – služby jsou poskytovány v přirozeném prostředí jedince (např. osobní asistence),
- **ambulantní služby** – do těchto služeb jedinec dochází sám (např. denní stacionáře),
- **pobytové služby** – pro jedince, kteří v zařízeních celodenně nebo celoročně pobývají (např. domovy pro seniory).⁴⁴

Zákon dále stanovuje dávku – příspěvek na péči, která se poskytuje osobám závislým na pomoci jiné osoby. Tento příspěvek je hrazen ze státního rozpočtu a nárok na něj má osoba starší jednoho roku.⁴⁵

V rámci problematiky péče o seniory zákon stanovuje:

- podmínky, za kterých se sociální služby poskytují seniorům,
- zřizovatele a způsoby financování sociálních služeb poskytovaných seniorům,
- druhy sociálních služeb, které senioři mohou využít,
- stupně závislosti a jejich charakteristiku u seniorů,
- příspěvek na péči a pravidla s ním spojená,
- povinnosti poskytovatele sociálních služeb,

⁴³ MICHALÍK, Jan. *Poradenství pro uživatele sociálních služeb*. Praha: Národní rada osob se zdravotním postižením, 2007. s. 37.

⁴⁴ TOŠNEROVÁ, Tamara. *Vzděláváním k profesionalitě v sociálních službách: kurs odborné způsobilosti pro pracovníky v sociálních službách: učební texty*. Praha: Česká asociace pečovatelské služby, 2010. s. 159.

⁴⁵ GOLDMANN, Radoslav a kol. *Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. s. 17.

- postup v projednání žádosti o přijetí, podmínky smluvního vztahu mezi uživatelem a poskytovatelem,
- personální požadavky na pracovníky,
- požadavky týkající se vzdělávání pracovníků.⁴⁶

2.3 Pečovatelská služba

Jedním z významných demografických rysů současné doby je stárnutí populace. Dochází ke změně struktury obyvatelstva, a to tak, že se zvyšuje podíl osob starších šedesáti let a snižuje se podíl osob mladších patnácti let. Zároveň přibývá lidí, kteří k zajištění svých potřeb potřebují stálou přítomnost druhé osoby. Nejbližší rodinní příslušníci však nejsou schopni tuto roli naplnit, a tak vzniká často potřeba zajistit péči kvalifikovanou osobou. A právě zde hraje pečovatel/ka nezastupitelnou sociální i zdravotní roli. Navíc je jisté, že pomoc pečovatelů bude více a více žádaná a potřebná ať už v domácí či institucionální péči nebo např. ve formě osobní asistence.⁴⁷

2.3.1 Definice pečovatelské služby

Pečovatelská služba patří mezi služby sociální péče, které mají za úkol zajistit uživatelům co největší míru soběstačnosti a umožnit jim žít co nejběžnějším způsobem života.⁴⁸ Matoušek pečovatelskou službu charakterizuje jako službu „zabezpečující potřebnou péči o osobu, její výživu a domácnost.“⁴⁹ Slovník sociální práce dále uvádí, že „pečovatelská služba poskytuje základní hygienickou péči, jednoduché ošetrovatelské úkony, pomoc při zajištění, přípravě a podávání stravy a při údržbě domácnosti i zprostředkování kontaktu se společenským prostředím.“⁵⁰

Pečovatelská služba je dle Slovníku sociálního zabezpečení obcemi nebo obcemi v samostatné působnosti poskytována:

- a. Dětem, a to v případě, že rodiče nebo osoby odpovědné za jejich výchovu nemohou zabezpečit péči o děti z důvodu vážných překážek.

⁴⁶ MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha: Grada, 2011. s. 48.

⁴⁷ MLÝNKOVÁ, Jana. *Pečovatelství: učebnice pro obor sociální péče – pečovatelská činnost, 1. díl*. Praha: Grada, 2010. s. 11.

⁴⁸ TOŠNEROVÁ, Tamara a kol. *Vzděláváním k profesionalitě v sociálních službách: kurs odborné způsobilosti pro pracovníky v sociálních službách: učební texty*. Praha: Česká asociace pečovatelské služby, 2010. s. 159.

⁴⁹ MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2008. s. 133.

⁵⁰ Tamtéž, s. 133.

- b. Pečovatelská služba je poskytována těžce zdravotně postiženým občanům a starým občanům, „kteří nejsou schopni sami si obstarat nutné práce v domácnosti a další životní potřeby nebo kteří pro nepříznivý zdravotní stav potřebují ošetření jinou osobou nebo další osobní péči, pokud jim potřebnou péči nemohou poskytovat rodinní příslušníci.“⁵¹

Pečovatelská služba je realizována v domácnostech, v zařízeních pečovatelské služby, v domácnostech dobrovolných pracovníků pečovatelské služby a je možné ji poskytovat i mimo domácnost. Pečovatelská služba bývá zabezpečována z řad pracovníků a dobrovolných pracovníků pečovatelské služby. Zřizovateli pečovatelské služby jsou obce, kraje i nestátní neziskové organizace.⁵²

2.3.2 Cíle pečovatelství

MLýnková ve své publikaci uvádí následující hlavní cíle pečovatelství:

- a. Pomoc jednotlivci, rodině, ale i skupině k dosažení tělesného, duševního a sociálního zdraví a pohody.
- b. Podpora pozitivního zdraví klienta, a to s cílem aktivního podílení klienta na péči o své vlastní zdraví.
- c. Zajištění ordinace lékaře – tzn. podávat klientovi připravené léky nebo připomínat, aby klient léky užil.
- d. Snižování negativního vlivu onemocnění a zároveň předcházení dalšímu onemocnění.
- e. Nacházení a uspokojování potřeb klientů.⁵³

K cílům péče o klienta bezesporu patří i udržení, získání nebo znovuoobnovení jeho soběstačnosti.

2.3.3 Soběstačnost

Nováková definuje soběstačnost jako „schopnost uspokojovat obvyklé potřeby v konkrétních podmínkách daného člověka.“⁵⁴ Zavázalová chápe soběstačnost jako

⁵¹ ARNOLDOVÁ, Anna. *Slovník sociálního zabezpečení*. Praha: Galén, 2002. s. 227-229.

⁵² Tamtéž.

⁵³ MLÝNKOVÁ, Jana. *Pečovatelství: učebnice pro obor sociální péče – pečovatelská činnost, 1. díl*. Praha: Grada, 2010. s. 12.

⁵⁴ NOVÁKOVÁ, Radana. *Pečovatelství: učební text pro žáky oboru Sociální péče – pečovatelská činnost*. Praha: Triton, 2011. s. 71.

„schopnost postarat se adekvátním způsobem o sebe a svoji domácnost.“ Podle ní můžeme soběstačnost dělit na tyto složky:

- a) fyzickou (mobilita),
- b) psychickou (schopnost samostatně se rozhodovat, samostatně vyřídit denní záležitosti),
- c) sociální (míra začlenění do společnosti, včetně rodinné sounáležitosti),
- d) hmotnou (dostatečné příjmy, kontrola nad hospodařením).⁵⁵

Krivošíková soběstačnost člověka označuje za relativní, neboť je ovlivněna nejen zdravotním stavem, ale také sociálním zázemím a životními podmínkami obecně.⁵⁶

Kalvach jmenuje dva způsoby k posílení, zachování či obnovení soběstačnosti:

1. zlepšení funkční zdatnosti organismu, a to včetně potřebných dovedností a znalostí,
2. snížení náročnosti prostředí, a to zejména úpravou prostředí, ve kterém jedinec žije.

Např. se může jednat o bezbariérovou úpravu bytu.⁵⁷

V období stáří se lidé spíše vyrovnávají s myšlenkou smrti, než s představou, že by se stali závislými na druhých lidech. Soběstačnost tedy významně ovlivňuje psychický stav, ale i fyzický stav, protože prováděním činností se udržuje určitý stupeň tělesné kondice a zároveň se tak předchází nežádoucím změnám. V rámci soběstačnosti se zaměřujeme především na sebeobsahu, každodenní činnosti, lokomoci a komunikaci. Při samotném nácviku soběstačnosti je nejdůležitější, aby v ní jedinec viděl smysl. Velice důležité je také smysluplné trávení volného času. Ve volném čase staršího člověka je nutno dbát na dostatek aktivity, protože její nedostatek oslabuje psychické a fyzické funkce člověka. S tímto se pojí výrok A. Voltaira: „Člověk se narodil k činnosti... Nebýt ničím zaměstnán a neexistovat je pro člověka totéž.“⁵⁸

2.4 Pracovník v sociálních službách

Odborní pracovníci v sociálních službách jsou dle zákona č.108/2006 Sb. rozděleni do čtyř kategorií:

- Sociální pracovníci.
- Pracovníci v sociálních službách.

⁵⁵ ZAVÁZALOVÁ, Helena. *Vybrané kapitoly ze sociální gerontologie*. Praha: Karolinum, 2001. s. 31.

⁵⁶ KRIVOŠÍKOVÁ, Mária. *Úvod do ergoterapie*. Praha: Grada, 2011. s. 39.

⁵⁷ KALVACH, Zdeněk. *Geriatric a gerontologie*. Praha: Grada, 2004. s. 196.

⁵⁸ KOZÁKOVÁ, Zdeňka a MÜLLER, Oldřich. *Aktivizační přístupy k osobám seniorského věku*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. s. 17-19.

- Zdravotničtí pracovníci.
- Pedagogičtí pracovníci.⁵⁹

My se pro naše účely budeme dále zabývat **pracovníky v sociálních službách**, kteří vykonávají:

- *Přímou obslužnou péčí o osoby v ambulantních a pobytových zařízeních sociálních služeb* – může se jednat o nácvik jednoduchých denních činností, pomoc při osobní hygieně a oblékání, v podpoře soběstačnosti, ve vytváření základních sociálních a společenských kontaktů.
- *Základní výchovnou, nepedagogickou činnost* – zde se pracovník podílí na upevňování, prohlubování základních hygienických a společenských návyků, manuální zručnosti a pracovní aktivity. Dále provádí volnočasové aktivity a zabezpečuje zájmové a kulturní činnosti a osobní asistenci.
- *Pečovatelskou činnost v domácnosti osoby* – tato práce spočívá v komplexní péči o domácnost klienta, v zajištění sociální pomoci, psychické aktivizace, v organizačním zabezpečování a koordinaci pečovatelské činnosti.⁶⁰

Pro výkon svého povolání musí být pracovník v sociálních službách způsobilý k právním úkonům, bezúhonný, zdravotně a odborně způsobilý. Na rozdíl od sociálních pracovníků se na pracovníky v sociálních službách nevztahuje povinnost celoživotního vzdělávání.⁶¹

2.4.1 Osobnost pečovatele

Každé povolání klade určité nároky na osobnost pracovníka. Stejně tak je tomu i u pečovatelů pracujících v sociálních službách. Práce pečovatele je náročná a vyčerpávající a ne každý ji může vykonávat. Velké předpoklady k výkonu této práce má jedinec, který je „sociálně zralou osobností, identifikoval se s rolí pečovatele a je schopen svědomitě a odpovědně vykonávat tuto činnost.“⁶² Zvoníčková uvádí, že pečovatel svou roli naplňuje činností, kterou by jinak sám a bez pomoci prováděl klient, pokud by mu nechyběla potřebná síla, vůle nebo zdatnost.⁶³

⁵⁹ PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. Praha: ASPI, 2007. s. 93.

⁶⁰ Tamtéž, s. 94.

⁶¹ Tamtéž, s. 95.

⁶² MLÝNKOVÁ, Jana. *Pečovatelství: učebnice pro obor sociální péče – pečovatelská činnost, 1. díl*. Praha: Grada, 2010. s. 26.

⁶³ TOŠNEROVÁ, Tamara a kol. *Vzděláváním k profesionalitě v sociálních službách: kurs odborné způsobilosti pro pracovníky v sociálních službách: učební texty*. Praha: Česká asociace pečovatelské služby, 2010. s. 35.

Sám pečovatel by měl mít určité předpoklady k výkonu své profese a to zejména:

- tělesné a zdravotní předpoklady – ty mohou být prospěšné při manipulování s klienty,
- duševní předpoklady – vlivem těchto předpokladů bude pečovatel lépe zvládat těžkosti, které mohou při výkonu jeho práce nastat,
- intelektové předpoklady – schopnost řešit obtížné situace, myšlenkové postupy, schopnost volit přiměřené řešení,
- osobnostní a sociální vlastnosti - pečovatel by měl oplývat takovými vlastnostmi, které jsou pro jeho práci nezbytné a nápomocné. Jedná se především o dobrou komunikaci, umění naslouchat, zodpovědnost, tolerantnost, snášenlivost, spolehlivost, porozumění, stabilitu, vyrovnanost a sebeovládání.⁶⁴

2.4.2 Kompetence pečovatele

Mlýnková ve své publikaci přirovnává kompetenci k „*pravomoci či rozsahu působnosti*“. ⁶⁵ Má na mysli zejména rozsah činností a postupů, které je pečovatel schopen po ukončení kvalifikačního studia vykonávat. Sociologický slovník definuje kompetenci jako „*schopnost zvládnout nějakou činnost nebo situaci, popř. schopnost zařadit nové poznatky do širšího kontextu*“. ⁶⁶

Mlýnková uvádí následující výčet **činností pečovatele**, které by měl on sám zajišťovat a být za ně odpovědný:

- Osobní asistence zahrnující pomoc při stravování, osobní hygieně, pohybu a přemísťování.
- Nácvik soběstačnosti a nácvik dovedností zkvalitňujících péči o vlastní osobu.
- Pomoc při obstarávání osobních záležitostí, pod níž si můžeme představit např. doprovod k lékaři, na úřad atd.
- Pečování o domácnost klienta – úklid, praní a žehlení prádla, nákupy.
- Průvodcovské a předčitatelské služby.
- Fyzioterapeutická péče.
- Vzdělávací činnosti.

⁶⁴ MLÝNKOVÁ, Jana. *Pečovatelství: učebnice pro obor sociální péče – pečovatelská činnost, 1. díl*. Praha: Grada, 2010. s. 27.

⁶⁵ Tamtéž, s. 13.

⁶⁶ JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001. s. 125.

- Zprostředkování navazující péče.
- Tvorba individuálního plánu klienta a zprostředkování kontaktu se společenským prostředím.
- Zajištění kontaktu s rodinou a nejbližšími osobami klienta.⁶⁷

⁶⁷ MLÝNKOVÁ, Jana. *Pečovatelství: učebnice pro obor sociální péče – pečovatelská činnost, 1. díl*. Praha: Grada, 2010. s. 13-14.

3 AKTIVIZACE

V této kapitole vymezíme rozdíl mezi aktivitou a aktivizací. Dále budou popsány cíle a zásady aktivizace. Poslední část je zaměřena na specifické druhy aktivizace a jejich možné využití v domě s pečovatelskou službou.

3.1 Aktivita v životě seniora a motivace k aktivitě

Vitoulová a Nováková definují aktivitu jako „výsledek aktivizace.“⁶⁸ Aktivizace zde plní roli prostředku, ne cíle. Lidská aktivita je široce použitelným a značně mnohovýznamovým fenoménem dnešní doby. Müller ve své publikaci rozlišuje pojetí psychologické a pedagogické. S ohledem na psychologii je aktivita v blízkém spojení s pojetím člověka. Tradice pak přibližuje dva základní přístupy:

- a) *Instrumentálně – mechanický* – člověk je pojímán za soustavu, jež se stává aktivní dodáním vnější síly (podnětu atp.).
- b) *Axiomatický* – člověk představuje neopakovatelnou hodnotu, primárně a spontánně aktivní, sebeřídící, sebemotivující a sebekontrolující cílově zaměřený systém.

V pedagogice je pojetí aktivity spojeno s činnostmi, při nichž musí člověk projevit vyšší úroveň iniciativy, samostatnosti, být celkově výkonnější a efektivnější.

V našem případě a vzhledem k našemu účelu budeme aktivitu pojímat jako jeden z nejdůležitějších nástrojů naplňování kvality života seniorů. Je tomu tak právě proto, že aktivita přispívá k větší životní spokojenosti, odvíjející se od kladného subjektivního prožitku (z dobře vykonané práce, dobrých rodinných vztahů, dobře stráveného času apod.), ale také proto, že pomáhá k udržování potřebné tělesné a duševní výkonnosti (např. posilováním fyzické kondice, paměti, myšlení a tvořivosti) a tím také k zapojení se do společnosti.⁶⁹ Před realizací aktivit je velmi důležité klienta přesvědčit o jeho schopnostech, možnostech a motivovat ho.

⁶⁸ NOVÁKOVÁ, Radana. *Pečovatelství: učební text pro žáky oboru Sociální péče – pečovatelská činnost*. Praha: Triton, 2011. s. 34.

⁶⁹ KOZÁKOVÁ, Zdeňka a MÜLLER, Oldřich. *Aktivizační přístupy k osobám seniorského věku*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. s. 36.

„*Motivace je proces vedoucí k energetizaci organismu. Usměřuje naše chování a jednání pro dosažení určitého cíle a vyjadřuje souhrn všech skutečností – radost, zvědavost, pozitivní pocity, které podporují nebo tlumí jedince, aby něco konal nebo nekonal.*“⁷⁰ Cokoliv děláme, děláme většinou z nějakého důvodu či motivu. Vycházíme z našich vnitřních potřeb. Klevetová nás seznamuje se třemi klíči k motivaci:

1. *Touha dosáhnout cíle*: Jak velká je má motivace? Povede mě k cíli? Kdo mi pomůže? Bude senior schopen spolu s pracovníky plánovat časové a konkrétní cíle, které budou reálné?
2. *Důvěra ve své vlastní schopnosti*: Má senior víru v sebe a své schopnosti? Kdo mu bude oporou?
3. *Vlastní představa dosažené změny*: Jakých aktivit se senior bude účastnit? Dokáže si senior představit sám sebe s dosaženou změnou?

To jsou důležité motivační okruhy pro rozhovory se seniory a společné hledání a plánování aktivit.⁷¹

3.2 Definování a cíle aktivizace

„*Aktivizace je specifický způsob intervence do života člověka s cílem uspokojení jeho fyzických, duševních, společenských a duchovních potřeb a rozvoje či udržení jeho schopností a dovedností v rámci jeho stávajících možností.*“⁷² Podle Hartla je aktivizace pojímána za „*nespecifické označení úrovně aktivity, činnosti a vybuzenosti.*“⁷³

Každý člověk ve svém životě potřebuje vykonávat činnosti, které jsou smysluplné, vedou jedince k určitému cíli a navíc jsou přínosem i pro druhé. Potřebujeme se cítit užitečně, a to nejen ve vztahu sám k sobě, ale také rodině a společnosti.⁷⁴

⁷⁰ TOŠNEROVÁ, Tamara a kol. *Vzděláváním k profesionalitě v sociálních službách: kurs odborné způsobilosti pro pracovníky v sociálních službách: učební texty*. Praha: Česká asociace pečovatelské služby, 2010. s. 81.

⁷¹ KLEVETOVÁ, Dana a DLABALOVÁ, Irena. *Motivační prvky při práci se seniory*. Praha: Grada, 2008. s. 35-36.

⁷² JUREČKOVÁ, Petra. Aktivizace seniorů. *Sociální práce: odborná revue pro sociální práci*. 2003, 2, s. 144.

⁷³ HARTL, Pavel a HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. s. 27.

⁷⁴ MLÝNKOVÁ, Jana. *Pečovatelství: učebnice pro obor sociální péče – pečovatelská činnost, 2. díl*. Praha: Grada, 2010. s. 98.

MLýnková ve své publikaci uvádí následující cíle aktivizace:

- Prostřednictvím aktivizace chceme udržet nebo zlepšit stávající dovednosti – např. obnovení chůze po úrazu, zlepšení jemné motoriky tak, aby klient byl schopný obstarat domácnost, uvařit atd.
- Jedná se o činnosti naplňující volný čas, sloužící jako prevence nudy a zhoršené nálady.
- Svým časovým rozvrhem brání nevhodným formám chování, kterými mohou být např. zbytečné a nadměrné pobyty v lůžku, bezcílné bloudění po chodbách, dále brání nespokojenosti a zlostnému chování.
- Vyznačuje se pozitivním vlivem na emoční stav klienta, zvyšuje jeho sebevědomí, vlastní důstojnost, uspokojuje vyšší potřeby a potřebu uplatnit se.
- Po získání nebo znovunabytí určitých schopností zvyšuje aktivizace možnosti soběstačnosti a naopak snižuje závislost na pomáhajících osobách.
- Aktivizace podporuje pravidelný režim, kdy některé činnosti je nutné provést dopoledne – nákupy, vaření, a odpoledne mohou být činnosti více zábavné. Tak mohou napomáhat pocitu odpovědnosti.
- Skupinové aktivity i aktivity pouze s pečovatelem udržují dobré vzájemné vztahy mezi účastníky aktivit.⁷⁵

Vostrovská také zdůrazňuje nezbytnost aktivizace v péči o staré občany, protože je nejen součástí mentální hygieny, ale podílí se i na vytváření odolnosti jedince. Dále zastává roli optimální terapie ve stáří, je nejlepší cestou k sociální prevenci biologického procesu stárnutí, je přirozeně lidská a umožňuje žít seniorům normální život.⁷⁶

3.3 Zásady aktivizace

V samotném období stáří bychom na aktivizaci neměli zapomínat, neboť přináší značné hodnoty v oblasti prevence, správného životního stylu a zkvalitňuje život jako takový.⁷⁷ Nováková zdůrazňuje zásady, které bychom při aktivizaci měli dodržovat. Jedná se především o následující zásady:

⁷⁵ MLÝNKOVÁ, Jana. *Pečovatelství: učebnice pro obor sociální péče – pečovatelská činnost, 2. díl*. Praha: Grada, 2010. s. 99.

⁷⁶ VOSTROVSKÁ, Helena. *Sociálně aktivizační programy pro klienty pečovatelské služby: několik v praxi ověřených návodů k aktivní práci se staršími občany*. Praha: České centrum zdraví, 1998. s. 20.

⁷⁷ Tamtéž, s. 1.

- a) respektování lidských práv, důstojnosti, nezávislosti,
- b) uplatňování individuálního přístupu,
- c) akceptace charakterových zvláštností u jedince,
- d) zohlednění aktuálního zdravotního stavu,
- e) snaha o zapojení co největšího počtu osob,
- f) profesionální příprava,
- g) citlivý přístup,
- h) pravidelné hodnocení.⁷⁸

MLýnková dále uvádí, že aktivizace by měla být v zásadě přínosem pro klienta. Pečovatel, sestra, terapeut či jiná osoba by měli zvolit takovou aktivitu, která bude odpovídat problematice daného klienta. Dále má být aktivita přiměřeně ekonomicky i časově náročná a při její realizaci se má klást důraz na pravidelnost. V neposlední řadě by činnosti a nácviky neměly klienta nudit a zejména vyvolávat fyzickou ani psychickou bolest či pocity ponížení.⁷⁹

K **faktorům** ovlivňující možnosti aktivizace se řadí zejména:

- věk klienta,
- druh a stupeň postižení nebo nemoci,
- nutnost použití kompenzačních a jiných pomůcek,
- schopnost spolupráce s pečovatelem a dalšími odborníky, obzvláště pak uvědomění si významu činnosti pro další život,
- dostatečná motivace k tomu, aby si klient obnovil dočasně ztracenou funkci,
- rodinné zázemí a sociální podpora nejbližších aj.⁸⁰

3.4 Ukotvení aktivizace v zákoně

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, upravuje požadavek smysluplné aktivizace seniorů. **Sociálně aktivizační služby** definuje jako „*ambulantní, případně terénní služby poskytované osobám v důchodovém věku nebo osobám se zdravotním postižením ohroženým*

⁷⁸ NOVÁKOVÁ, Radana. *Pečovatelsví: učební text pro žáky oboru Sociální péče – pečovatelská činnost*. Praha: Triton, 2011. s. 34-35.

⁷⁹ MLÝNKOVÁ, Jana. *Pečovatelsví: učebnice pro obor sociální péče – pečovatelská činnost, 1. díl*. Praha: Grada, 2010. s. 100-101.

⁸⁰ Tamtéž, s. 99-100.

sociálním vyloučením.“⁸¹ Na sociálně aktivizační služby odkazuje § 66 tohoto zákona. Podle tohoto paragrafu sociálně aktivizační služby obsahují tyto základní činnosti:

- zprostředkování kontaktu se společenským prostředím: zájmové, vzdělávací a volnočasové aktivity,
- sociálně terapeutické činnosti: socioterapeutické činnosti, jejichž poskytování vede k rozvoji nebo udržení osobních a sociálních schopností a dovedností podporujících sociální začleňování osob,
- pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí: pomoc při komunikaci vedoucí k uplatňování práv a oprávněných zájmů, pomoc při vyřizování běžných záležitostí.⁸²

První dva body se vyznačují jednoznačnou spoluprací s gerontagogikou, ale i se sociální pedagogikou, kde je aktivizace seniorů přibližována zejména k oblasti prevence, k pedagogice volného času a k nejrozličnějším terapiím souvisejícím se seniorskými skupinami (např. s ergoterapií, reminiscencí, pet-terapií, preterapií, muzikoterapií atd.).⁸³

3.5 Specifické druhy aktivizace

Seniory lze aktivizovat například prostřednictvím **sociálních programů**. Tyto programy vycházejí z historie klienta, ze znalostí o klientovi, zájmové orientace, profesionálního zaměření, zdravotního stavu a všech souvislostí ke klientovi se vážících. Pečovatelská služba zaujímá zcela zásadní roli v aktivizaci seniorů, protože s klienty pracuje v jejich přirozeném prostředí, které je pro aktivizaci nejideálnější, a to navíc po dlouhou dobu. Při aktivizačních postupech se v zásadě postupuje ve směru od klienta, který byl učitelem, instalátérem, zahradníkem, k poskytovateli služby. Druhy aktivity tedy nestanovujeme podle sebe, svých nápadů či plánů. Pečovatel nabízí pomocnou ruku klientovi na cestě za kvalitou života s respektováním svobodné vůle ke spolupráci.⁸⁴

⁸¹ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. [online] Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006. [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7372/108_2006_Sb.pdf

⁸² Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. [online] Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006. [cit. 2012-12-03].

Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13639/v_505_2006.pdf

⁸³ GULOVÁ, Lenka. *Sociální práce: pro pedagogické obory*. Praha: Grada, 2011. s. 69.

⁸⁴ VOSTROVSKÁ, Helena. *Sociálně aktivizační programy pro klienty pečovatelské služby: (několik v praxi ověřených návodů k aktivní práci se staršími občany)*. Praha: Státní zdravotní ústav, 1998. s. 1-2.

Dům s pečovatelskou službou může nabízet následující **specifické druhy aktivizace** jako je např. vzdělání, zájmové a pohybové aktivity, kulturní programy, komunikace. Vostrovská tyto druhy dále specifikuje a poskytuje jejich stručný popis:

1. Vzdělávání

Přijatelné formy vzdělávání by u seniorů neměly být opomíjeny. Důležité je najít pro klienta takovou formu, která bude zajímavá a přijatelná. Právě z tohoto důvodu některé cílené aktivity nemusí na první pohled vypadat jako vzdělávací. V rámci vzdělávání se může jednat o následující aktivity:

- *Přednášky* – klíčové je zde určení oboru, který by měl být pro klienty zajímavý. Tady můžeme využít znalostí a dovedností našich klientů stejně jako dřívější pracovní nebo zájmové zkušenosti.
- *Zdravotnické přednášky* – u starší populace je zdraví chápáno jako priorita. Zdravotnická osvěta mezi seniory vychází z cíle zlepšit délku aktivního života a ovlivnit životní styl klientů.
- *Promítání filmů* - témata filmů se přizpůsobují individuálnímu zájmu klientů. Může se jednat o filmy pro pamětníky či o filmy s přírodovědným nebo zeměpisným zaměřením. Tato aktivita může vyvolávat autentické zážitky, může přinášet zájmy a znalosti a zejména bořit ledy sociální izolace.
- *Noviny a časopisy* – základním pilířem je touha klientů pečovatelské služby po vědění a velký zájem o veřejné dění a politické události. Zprávy dále poskytují kontakt s okolním světem a příležitosti diskuzím.
- *Knihovny* – měly by se nacházet ve všech domech s pečovatelskou službou, protože čtení zastává v životě staršího člověka značný význam.
- *Univerzity třetího věku* – organizace a zajištění výuky spadá pod vysoké školy.

2. Zájmové aktivity

U většiny klientů se dá objevit koníček, kterému se věnovali již v mládí, u některých se musí znovu nalézt. Domy s pečovatelskou službou by i v rámci zájmových aktivit měly nabízet dostatečné možnosti k realizaci svých klientů a umožnit jim tak činnosti, které je naplňovaly až do příchodu do domova – může se jednat např. o různé druhy ruční práce, o sport, pěstování květin či zeleniny na zahrádce, společenské hry, péče o drobná zvířátka atd.

3. Pohybové aktivity

Na pohyb u klientů je třeba dbát ve velké míře, a to v jakékoliv formě a intenzitě. Hlavní je nezůstat v nečinnosti. Pečovatelé mohou klienty aktivizovat chůzí, krátkými procházkami, cvičením a výlety.⁸⁵ Podle Uhlíře se pozitivní účinek cvičení může projevit např. zlepšením možnosti kontroly hladiny krevního cukru, snížením úbytku kostní hmoty, snížením rizika pádů a zlomenin, zlepšením pohyblivosti i celkové funkčnosti kloubů, zlepšením kvality spánku atd. Při cvičení dochází k rozvíjení a posilování zachovalých funkcí organismu. Hlavním cílem je zachování mobility, a to zejména pro uchování soběstačnosti, jistoty, sebevědomí a také kvality života.⁸⁶ Podle Mlýnkové ovlivňují pohyb *fyziologicko-biologické faktory* – pohybová aparát, věk a nemoci, *psychologické faktory* – typ osobnosti, *hierarchie hodnot, sociální vlivy a životní a klimatické podmínky* – změny počasí, zemský terén.⁸⁷

4. Kulturní programy

Kulturní programy bývají vyhledávány obzvláště pro jejich prožitek z přímého kontaktu např. s uměním. Navíc obohacují duši, přináší radost a rozhled. I pro klienty je důležité stát se čas od času součástí veřejného dění. V rámci kulturních programů se může jednat o návštěvu divadla, kina, vystoupení žáků z mateřské či základní školy atd.

5. Komunikace

Vostrovská zdůrazňuje nutnost jakékoliv komunikace při péči o starého člověka. „*Hovořit se starým člověkem je základním zákonem nejen sociální práce, ale i projevem obecné morálky, vyspělosti osobnosti, etiky a humanity.*“⁸⁸ Pokorná obecně doporučuje komunikovat vždy primárně s osobou, o niž pečujeme. Dále uvádí, že by pracovník měl být schopen zajistit prostředí bezpečí a jistoty, svůj komunikační styl přizpůsobovat naslouchající osobě (např. věku, pohlaví), využívat efektivní komunikační techniky, vyhnout se vágním a neurčitým slovům, neskákat do řeči atd. V zásadě velmi záleží na profesionální i lidské úrovni pracovníka.⁸⁹

⁸⁵ VOSTROVSKÁ, Helena. *Sociálně aktivizační programy pro klienty pečovatelské služby: (několik v praxi ověřených návodů k aktivní práci se staršími občany)*. Praha: Státní zdravotní ústav, 1998. s. 3-13.

⁸⁶ UHLÍŘ, Petr. *Pohybová cvičení seniorů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. s. 15-16.

⁸⁷ MLÝNKOVÁ, Jana. *Pečovatelství: učebnice pro obor sociální péče – pečovatelská činnost, 1. díl*. Praha: Grada, 2010. s. 243-245.

⁸⁸ VOSTROVSKÁ, Helena. *Sociálně aktivizační programy pro klienty pečovatelské služby: (několik v praxi ověřených návodů k aktivní práci se staršími občany)*. Praha: Státní zdravotní ústav, 1998. s. 16-18.

⁸⁹ POKORNÁ, Andrea. *Komunikace se seniory*. Praha: Grada, 2010. s. 24-25.

3.6 Aktivizační pracovník

V katalogu Národní soustavy povolání je aktivizační pracovník v sociálních službách takový pracovník, který vykonává „základní výchovnou činnost, rozvíjí manuální zručnost, vyhledává, organizuje a provádí volnočasové aktivity u osob se sníženou soběstačností z důvodu věku, chronického duševního onemocnění nebo zdravotního postižení, závislosti na návykových látkách, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby v zařízeních sociálních služeb.“⁹⁰ Katalog člení aktivizačního pracovníka do dvou úrovní, a to na pracovníka volnočasových aktivit v sociálních službách a pracovníka výchovné činnosti v sociálních službách.⁹¹

⁹⁰ Aktivizační pracovník v sociálních službách. [online] Národní soustava povolání. [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: http://katalog.nsp.cz/karta_p.aspx?id_jp=101420&kod_sm1=13

⁹¹ Tamtéž.

4 DŮM S PEČOVATELSKOU SLUŽBOU LIPNÍK NAD BEČVOU

Lidé, kteří ztratili soběstačnost, nebo u nich došlo k omezení jejich soběstačnosti, většinou odcházejí žít do domovů pro seniory, domovů s pečovatelskou službou či podobných zařízení. Od tohoto bydlení se očekává, že bude poskytovat nejen důstojné bydlení a nutnou zdravotní péči, ale také prevenci fyzického a duševního chátrání. Klientům by nový domov měl poskytovat radost a motivaci k životu, a tak mu navracet smysl a hodnotu. Měl by napomáhat lidem žít a bavit se. Jedním z nejdůležitějších požadavků kvalitní péče o staré či nemocné občany je, že musí vycházet především z potřeb obyvatel či pacientů a nikoli z potřeb personálu.⁹²

4.1 Cíle a zásady pečovatelské služby v Lipníku nad Bečvou

Sociální služby Lipník nad Bečvou jsou příspěvkovou organizací a jejich posláním je usnadnit život občanům, kteří v důsledku neuspokojivého zdravotního stavu, vysokého věku, nebo ztráty soběstačnosti nejsou schopni si sami obstarat nezbytné domácí práce a další životní potřeby.⁹³

Dle zřizovací listiny patří k základním činnostem příspěvkové organizace:

- *poskytování sociálního poradenství,*
- *poskytování služby sociální péče – pečovatelské služby,*
- *poskytování služby sociální prevence – sociálně aktivizační služby,*
- *poskytování ubytování osobám, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci, v ubytovně Venedik,*
- *provozování domu s pečovatelskou službou,*
- *poskytování ubytování návštěvám nájemců bytů v domech s pečovatelskou službou,*
- *praní prádla subjektům spadajícím do působnosti zřizovatele.*⁹⁴

⁹² RHEINWALDOVÁ, Eva. *Novodobá péče o seniory*. Praha: Grada Publishing, 1999. s. 11-13.

⁹³ *Pečovatelská služba*. [online] Sociální služby Lipník nad Bečvou. [cit. 2012-12-03].

Dostupné z: <http://www.socialnisluzby.com/sluzba.php>

⁹⁴ *Zřizovací listina*. [online] Sociální služby Lipník nad Bečvou. [cit. 2012-12-03].

Dostupné z: http://www.socialnisluzby.com/files/zrizovaci_listina.pdf

Cílovou skupinu představují senioři, osoby se zdravotním postižením, osoby s chronickým onemocněním a rodiny s dítětem/děťmi. Organizace není schopna kvalitně uspokojit potřeby osobám, které vyžadují celodenní péči, nebo jedincům, kteří svým chováním a zdravotním stavem mohou ohrozit zdraví a bezpečnost zaměstnanců.

Samotná pečovatelská služba je poskytována jako ambulantní a terénní služba. Hlavním cílem pečovatelské služby je *zachování či zvyšování stávající kvality života uživatelů*. K dalším cílům se řadí zejména:

- pomoc uživatelům setrvat za předpokladu nepříznivé životní situace v jejich domácím prostředí,
- podpora rozvoje či zachování stávající soběstačnosti uživatele,
- obnovení nebo zachování původního životního stylu, zjišťování a uskutečnění osobních cílů uživatelů,
- podpora vztahů v přirozeném sociálním prostředí (rodina, vrstevníci, obec, osobní zájmy),
- zprostředkovat uživatelům zapojení do života společnosti mimo domov, zmenšovat důsledky izolace od společnosti.

K zásadám poskytované sociální služby patří *„podpora běžného způsobu života, etický přístup k uživatelům, uplatňování vůle a práva volby uživatele, zachování úplné svobody, podpora samostatnosti uživatele, respektování soukromí, důstojnosti a cti uživatele, spravedlnost, profesionálnost, individuální přístup a dodržování mlčenlivosti.“*⁹⁵

4.2 Poskytování služeb v Domě s pečovatelskou službou

Dům s pečovatelskou službou (Příloha č. 2) nabízí bydlení v devadesáti osmi jednolůžkových a jedenácti dvoulůžkových bytech. Každý byt je vybaven kuchyňskou linkou, elektrickým sporákem, sprchovým koutem nebo vanou, a WC. Ostatní nábytek si klienti mohou přivést svůj.⁹⁶

Byty se pronajímají pouze zájemcům, kteří jsou vedeni v **Seznamu uchazečů o přidělení bytu v domech s pečovatelskou službou v Lipníku nad Bečvou**. Žádosti o přidělení bytu

⁹⁵ *Pečovatelská služba*. [online] Sociální služby Lipník nad Bečvou. [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: <http://www.socialnisluzby.com/sluzba.php>

⁹⁶ *Dům s pečovatelskou službou*. [online] Sociální služby Lipník nad Bečvou. [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: http://www.socialnisluzby.com/dum_1393.php

(Příloha č. 3) v domě s pečovatelskou službou se řadí podle data podání a jsou k dispozici na Městském úřadu Lipník nad Bečvou, Odboru sociálních věcí a zdravotnictví, a u Sociálních služeb Lipník nad Bečvou. O uzavření nájemní smlouvy k bytu v domě s pečovatelskou službou v Lipníku nad Bečvou rozhoduje Rada města Lipník nad Bečvou.⁹⁷

Sociální služby jsou poskytovány na základě cen stanovených v **Sazebnících úhrad** (Příloha č. 4). Výše úhrady za základní činnosti a služby kopírují výši úhrady stanovenou prováděcí Vyhláškou č. 505/2006 Sb. Fakultativní služby jsou hrazené uživatelem z jeho příjmu a jsou tvořeny zásadně v rozsahu nákladů spojených s jejich poskytováním. I tyto služby jsou uvedeny v příslušných Sazebnících úhrad.⁹⁸

Pro potřeby klientů se v budově nachází ordinace lékaře, kadeřnictví a v přízemí je jídelna jak pro ubytované, tak pro zájemce z řad ostatních občanů. Dále klienti mohou využívat prádelnu a středisko osobní hygieny, které je ve velké míře využíváno klienty, kteří nemají možnost vykoupat se doma.⁹⁹

Péče o klienty a poskytování pečovatelské služby v zařízení je ovlivněno zejména individuálními požadavky klienta, harmonogramy práce pracovníků a domácím a návštěvním řádem. Život v zařízení je většinou velmi odlišný od klientova předchozího způsobu života, a tak je velmi důležité, aby klienti byli podrobně seznámeni s chodem zařízení, získali dostatek informací a byli tak schopni projednávat své požadavky.

Podle Malíkové by každému novému přijetí klienta do zařízení měl být přítomen sociální pracovník, vedoucí zařízení, pracovník v sociálních službách a pracovník pro volnočasové aktivity. Každý z pracovníků by se klientovi měl představit a poskytnout mu informace o službách, které poskytuje.

Sociální pracovník sepisuje s budoucím klientem smlouvu o poskytnutí pečovatelské služby (Příloha č. 5), zakládá osobní spis klienta spolu s požadovanými doklady a vyplněným přijímacím formulářem. Dále je stanoven osobní cíl do klientova individuálního plánu a dochází k určení klíčového pracovníka.

⁹⁷ *Pravidla pro přidělování bytů v domech s pečovatelskou službou v Lipníku nad Bečvou.* [online] Sociální služby Lipník nad Bečvou. [cit. 2012-12-03].

Dostupné z: http://www.socialnisluzby.com/files/pravidla_bytyvdps.pdf

⁹⁸ *Všeobecné podmínky poskytování sociálních služeb.* [online] Sociální služby Lipník nad Bečvou. [cit. 2012-12-03].

Dostupné z: http://www.socialnisluzby.com/files/vseobecne_podminky_poskytovani_socialnich_sluzeb.pdf

⁹⁹ *Dům s pečovatelskou službou.* [online] Sociální služby Lipník nad Bečvou. [cit. 2012-12-03].

Dostupné z: http://www.socialnisluzby.com/dum_1393.php

Pracovník pro volnočasové aktivity seznamuje klienta se spektrem činností a aktivit, které se v zařízení realizují. Zjišťuje zájem klienta a snaží se o motivaci k zapojení klienta.

Během dne se klientovi poskytují služby v takovém rozsahu, ve kterém odpovídají uzavřené písemné smlouvě. V určeném pracovním dni se konají krátké pracovní porady, na kterých se projednávají a řeší konkrétní aktuální problémy v péči o klienty.

V dopoledních hodinách probíhají volnočasové aktivity, provádí se vhodné aktivizační činnosti a odpoledne je vyhrazeno akcím kulturním, zábavným a poslechovým. V průběhu určitých dnů mají klienti možnost využít služeb kadeřnictví či knihovny.¹⁰⁰

4.3 Aktivizační služby a Lipenský klub „Pohoda“

Dům s pečovatelskou službou v Lipníku nad Bečvou pořádá pro své klienty řadu různých volnočasových aktivit. Při realizaci činností spolupracuje zejména s místním Střediskem volného času, městskou knihovnou, gymnáziem, farností Lipník nad Bečvou, městem Lipník nad Bečvou a se Základní školou Hranická. Většina aktivit se koná ve společenské místnosti nebo v jídelně Domu s pečovatelskou službou. Místnost je volena dle druhu aktivity a počtu pravděpodobných účastníků. Všechny akce organizuje vedoucí pečovatelské služby v Domě s pečovatelskou službou, a to za spolupráce pracovnice k tomu zvolené, která má navíc na starosti místní klub „Pohoda“. Všechny akce musejí být schválené ředitelkou Domu s pečovatelskou službou.

V Domě s pečovatelskou službou se pořádají různé přednášky, výlety, vystoupení žáků, zájezdy do divadla nebo výstavy. Milovníci hudby si mohou každé první pondělí v měsíci poslechnout Záhorskou muziku. Mše svatá je v domě slavena každou první sobotu v měsíci. Kdo dává přednost sportovním zážitkům, může se zúčastnit pravidelně se konajících cyklovýletů a sportovních akcí nejrůznějšího druhu. Také děti, připravující pro klienty koncerty, taneční vystoupení a přednes básní, jsou častými hosty Domu s pečovatelskou službou. Velmi oblíbené je také každoroční velikonoční a vánoční posezení.

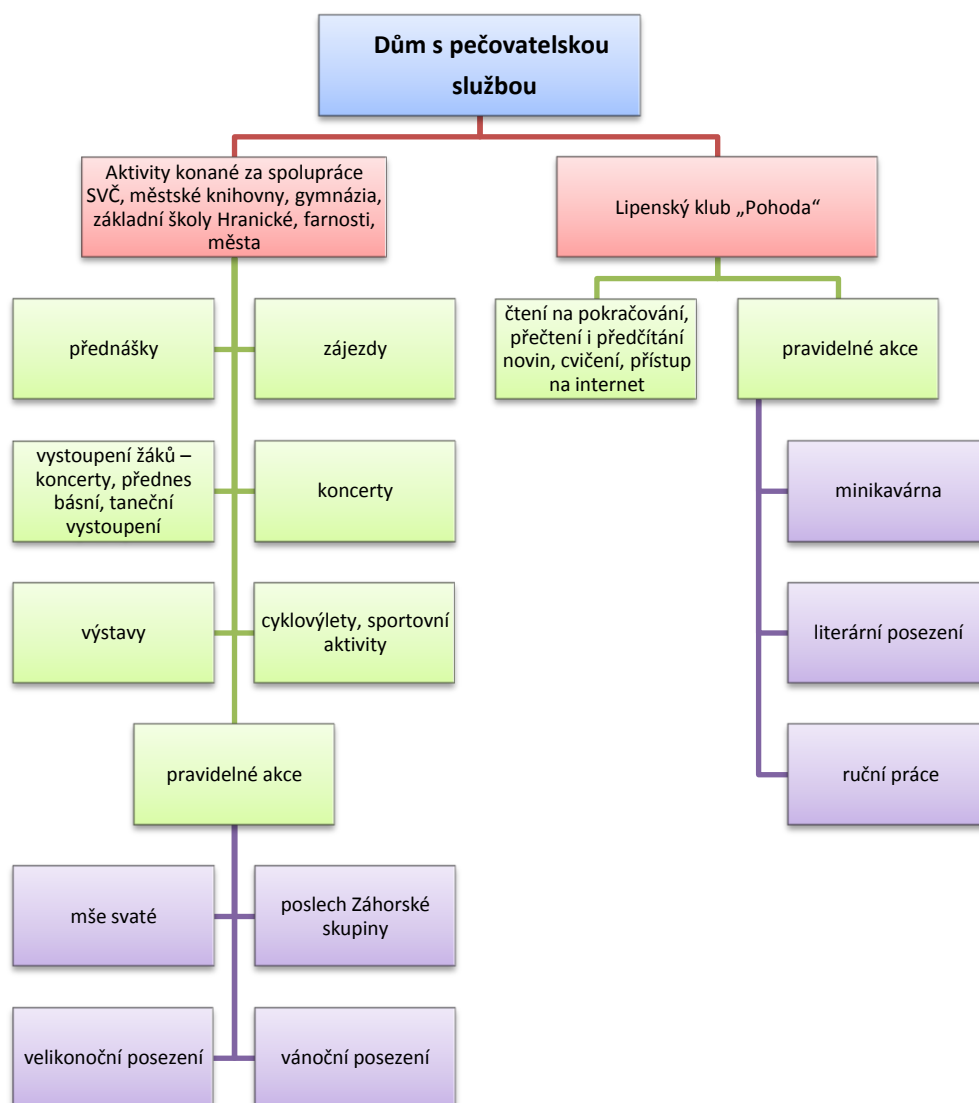
Poskytovatel sociálních služeb Sociální služby Lipník nad Bečvou, požádal dne 19. května 2010 o rozšíření registrace o novou sociální službu – sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením. Tato služba je poskytována od 1. června 2010 ambulantní formou. Místem poskytování služby se stal **Lipenský klub „Pohoda“**, nacházející

¹⁰⁰ MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha: Grada, 2011. s. 79-81.

se v suterénu Domu s pečovatelskou službou v Lipníku nad Bečvou.¹⁰¹ Tato služba má plnit roli prevence sociálního vyloučení, komunikační deprivace a sociální osamělosti.

Klub „Pohoda“ (Příloha č. 6) je otevřen v každý pracovní den v době od 8:30 do 11:00 hodin. Klub svým klientům nabízí čtení na pokračování, přečtení i předčítání novin, cvičení na gymnastických balonech a rotopedu a přístup na internet. Navíc každé úterý je klub proměněn v minikavárnu, každou středu probíhá v klubu literární setkání za spolupráce Městské knihovny a ve čtvrtek se klienti realizují tvořením v klubku ručních prací.¹⁰²

Schéma aktivit realizovaných v DPS¹⁰³

¹⁰¹ Registrace organizace. [online] Sociální služby Lipník nad Bečvou. [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: http://www.socialnisluzby.com/files/registrace_organizace.pdf

¹⁰² Lipenský klub "Pohoda". [online]. Sociální služby Lipník nad Bečvou. [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: <http://www.socialnisluzby.com/klub.php>

¹⁰³ Schéma bylo vytvořeno autorkou BP na základě informací poskytnutých vedoucí pečovatelské služby.

5 PRŮZKUMNÉ ŠETŘENÍ

„Slova se nepočítají, ale váží.“

(české přísloví)

Praktická část bude seznamovat s šetřením, které proběhlo v Domě s pečovatelskou službou, dále také DPS.

K šetření byla využita kvalitativní strategie, kterou Creswell definuje jako „*proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému.*“¹⁰⁴ Při kvalitativním výzkumu se výzkumník snaží o sblížení se zkoumanými osobami, o proniknutí do situací, ve kterých vystupují, protože jen tak jim může porozumět a může je popsat.¹⁰⁵

5.1 Cíle průzkumu a průzkumné otázky

Gavora uvádí, že cílem kvalitativního výzkumu je zejména „*porozumět lidem a událostem v jejich životě.*“¹⁰⁶ Naše šetření se zaměřuje na oblast aktivizace seniorů v Domě s pečovatelskou službou. Hlavním cílem průzkumu je zjistit, **jaký postoj zaujímají klienti Domu s pečovatelskou službou k nabízeným aktivizačním činnostem a jak tráví svůj volný čas mimo organizovanou nabídku aktivit.**

Díličími cíli je pak odhalit, jakým způsobem jsou klienti DPS informováni o realizovaných aktivizačních činnostech a jaké stanovisko zaujímají k jejich množství. Popsat aktivity, kterých se klienti účastní, a objasnit, za jakým účelem je navštěvují. V neposlední řadě je naším cílem charakterizovat oblast zájmů klientů a zjistit, jakými aktivitami tráví svůj volný čas mimo organizovanou nabídku. Díličím cílem průzkumu bude také zjistit, jakého rázu bylo dřívější trávení volného času klientů a jak se změnilo s ohledem na jejich starší věk. Tyto díličí cíle, které nám pomohou naplnit cíl hlavní, budou dosaženy zodpovězením následujících průzkumných otázek:

1. Jakým způsobem jsou klienti DPS informováni o nabízených aktivizačních činnostech a co si myslí o jejich množství?
2. Jakých aktivizačních činností se klienti DPS účastní? Za jakým účelem je navštěvují?

¹⁰⁴ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. s. 50.

¹⁰⁵ GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. s. 31-32.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 148.

3. Jakými aktivitami tráví uživatelé svůj volný čas mimo organizovanou nabídku v Domě s pečovatelskou službou?
4. Jak se změnilo trávení volného času klientů oproti dřívějšímu s ohledem na jejich starší věk?

5.2 Metoda sběru dat

Švaříček ve své knize popisuje metody sběru dat jako „*specifické postupy poznávání určitých jevů, které badatel užívá s cílem rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé interpretují a vytvářejí sociální realitu*“.¹⁰⁷ K nejčastěji používaným metodám kvalitativního výzkumu se řadí rozhovor a pozorování. Náš průzkum je realizován metodou **polostrukturevaného rozhovoru**, který vychází z předem daných témat a otázek, jejichž pořadí se může měnit a tazatel má právo také pokládat otázky doplňující, které zpřesní nebo rozvinou výpovědi respondentů.

Náš rozhovor (Příloha č. 7) byl rozložen do tří tematických okruhů. První tematický okruh zjišťoval základní informace o respondentech. Druhý tematický okruh se týkal trávení volného času respondentů a využívání aktivizačních činností nabízených domem s pečovatelskou službou. Třetí tematický okruh zkoumal spokojenost respondentů v zařízení. Otázky, vyskytující se v prvním a třetím tematickém okruhu, nechceme analyzovat. Slouží pro uvedení do kontextu se zkoumanou oblastí a podávají komplexního obraz aktivizace v DPS. Zúročíme je při tvorbě kazuistik.

Rozhovory byly uskutečněny za souhlasu vedoucí pečovatelské služby a jednotlivých respondentů šetření.

5.3 Průběh průzkumu a popis zkoumaného souboru

Průzkum probíhal v Domě s pečovatelskou službou v Lipníku nad Bečvou. Místo bylo vybráno na základě zkušeností, které s místem výzkumu mám. Díky praxi, kterou jsem zde konala, jsem získala lepší orientaci v chodu zařízení a náplni poskytovaných služeb.

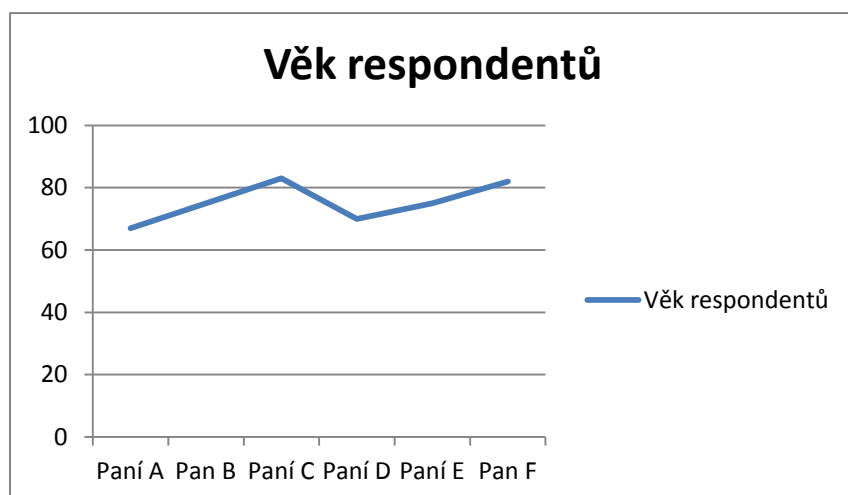
¹⁰⁷ ŠVAŘÍČEK, Roman a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. s. 142.

Pro účely našeho šetření bylo vybráno šest respondentů. Jediným kritériem při výběru bylo, že všichni respondenti musejí být klienty Domu s pečovatelskou službou a do rozhovoru nesmějí být nuceni.

Při volbě zkoumaného souboru byla využita metoda záměrného výběru. V našem případě byla snaha sestavit soubor tak, aby byl co nejpestřejší (z hlediska pohlaví, věku, míry aktivity, trávení volného času,...). Při výběru zkoumaného souboru jsem se také orientovala podle rad pečovatelek. Z celkového počtu šesti respondentů se jednalo o čtyři ženy a dva muže.

Graf č. 1

Graf č. 2

Po vzájemné domluvě probíhal rozhovor v přirozeném prostředí klientů, tzn. v jejich bytech v DPS. Délka rozhovoru byla u všech respondentů průměrně 60 minut. Na začátku každého rozhovoru jsem se představila a vysvětlila jsem jim účel a průběh mého šetření. Poté jsem se dotázala, zda si během rozhovoru mohu dělat poznámky, načež jsem je ujistila, že vše zůstane v anonymitě. Po představení jsem začala jednoduchými otázkami, na které většinou navazovalo spontánní vyprávění respondentů. Během rozhovoru jsem se snažila, abych neomezovala odpovědi respondentů a spíše je povzbuzovala k vyprávění. Po celý čas se rozhovor odehrával v příjemné atmosféře a přátelském duchu.

5.4 Zpracování získaných údajů

Po skončení fáze sběru dat jsme začali získané údaje analyzovat. Zpracování dat jsme realizovali na dvou rovinách. V první rovině byly, za účelem získání konkrétního plastického obrazu o jednotlivých klientech, na základě poznámek z rozhovorů vytvořeny kazuistiky. Druhá rovina byla průřezová – z dat, která byla získána, byly zodpovídány průzkumné otázky, a to na základě základní kategorizace odpovědí respondentů získaných při rozhovorech.

Pro přehlednost budou lidé označeni písmeny A, B, C...F.

Kazuistika č. 1

Paní A se narodila v roce 1945 a letos oslavila své 67 narozeniny. S rodiči a o dva roky mladším bratrem vyrůstala v panelovém domě naproti zdravotnímu středisku v Lipníku nad Bečvou. Zde také navštěvovala základní školu Leninovu. Po základní škole se vyučila v Olomouci na cukrovinkářku. Po složení odborných zkoušek byla přijata do Zory v Olomouci. V roce 1969 se vdala. Ve svých 25 letech porodila prvního syna. V roce 1972 se narodila dcera a jako poslední přišel na svět v roce 1974 syn. Nyní má paní A 5 vnoučat. Po mateřské nastoupila klientka do Kazeta v Lipníku nad Bečvou. V Olomouci musela dát z důvodu dlouhého dojíždění a starání se o děti výpověď. Po 20 letech manželství došlo k rozvodu a tak si paní A musela brigádně přivydělávat uklízením místní chirurgie, aby tak zvýšila finanční obnos do rodinného rozpočtu. Po propuštění z Kazeta pracovala jako uklízečka ve Vojenských lesích. Rok po rozvodu navázala vztah, který trval 4 roky. Z partnera se stal silný alkoholik a tak žití s ním nemělo dlouhého trvání. Po této zkušenosti už si paní nikoho nehledala a ani hledat nehodlá.

Paní A nastoupila do důchodu v 54 letech a klientkou DPS se stala v roce 2008. Žádost do pečovatelského domu byla podána z důvodu dopisu o vystěhování, který klientka od svého bytného obdržela. Tato žádost byla vyřízena asi po roce a paní byl přidělen byt v pečovatelském domě, kam se ihned přestěhovala a začala užívat pečovatelské služby. Paní A má pečovatelku na mytí oken, a když potřebuje vyřídit záležitosti mimo Lipník nad Bečvou, využívá dovoz autem pečovatelské služby. Do budoucna klientka zvažuje pečovatelku na úklid celého bytu.

Paní A se o sebe dokáže částečně postarat. Často trpí bolestmi kloubů a z důvodu omezené pohyblivosti se pohybuje pomocí francouzských holí. Spolu s vedoucí pečovatelské služby byla podána žádost o příspěvek na péči, ale ten byl následně zamítnut a zdravotní stav shledán dobrým. Nyní se klientka zotavuje z těžké operace a příspěvek na péči miní podat znovu.

Klientka je velmi spokojená s nabídkou volnočasových aktivit. Dříve neměla moc volného času a jedinou radost jí dělalo večerní čtení. Většinu času strávila staráním se o své děti, manžela a vyděláváním si na živobytí. V DPS je klientka členem místního klubu „Pohoda“, kde jsou jí, mimo jiné, poskytovány informace o všech nadcházejících akcích. Ty si také hlídá na nástěnkách, kde jsou neustále aktualizovány. Každé dopoledne využívá v klubu počítač, kde si kontroluje emaily a čte si nejnovější zprávy. Každou středu se účastní literárního klubového dopoledne, protože jí baví poslouchat a dozvídat se něco nového o spisovatelích či literárních žánrech. Před operací využívala i masážní křeslo, které je v klubu k dispozici pro všechny klienty. Rukodělná výroba klientku příliš nenadchla, ani dříve ani nyní klientka neměla zálibu v tomto druhu činnosti. Odpoledne tráví vycházkami do místního supermarketu a na místní hřbitov. I když má klientka při chůzi občasné bolesti, snaží se vycházet do města každý den, protože ví, že je pohyb důležitý. Večery si krátí četbou knih. Paní je vášnivým čtenářem zejména detektivek, protože má ráda napínavé příběhy, u kterých se může dohadovat, jak asi skončí. Knihy si půjčuje z městské knihovny. Dále se klientka snaží účastnit všech vzdělávacích a kulturních akcí, které pečovatelským dům pořádá. Velmi si pochvalovala přednášku od Policie ČR, která informovala a bezpečnosti seniorů. Nyní má v plánu účastnit se zájezdu na pohádkový muzikál Mrazík.

Rodina klientku navštěvuje přibližně jedenkrát do měsíce. Ke kontaktu dochází hlavně skrze mobilní telefon. Vánoční svátky tráví paní ve svém bytě a také zde se schází s celou rodinou. O víkendech, kdy si klientka nemůže krátit čas pobytem na počítači a návštěvou klubu, se cítí osaměle a dopadá na ni depresivní nálada. Z tohoto důvodu také zažádala o otevření klubu i na sobotní dopoledne, ale žádost byla zamítnuta, protože nejsou peníze

na pracovníka, který by vedl klub i o víkendech. Klientka je s tímto důvodem obeznána a zcela situaci chápe. Sama se ale zmínila, že má ráda dny v týdny, kdy je v DPS rušno a stále se něco děje, a na víkendy se vůbec netěší.

Celkově je paní A velmi spokojenou klientkou. Ve svém bytě se cítí bezpečně a hlavně oceňuje dostatek soukromí. Jediné, co by klientka ocenila, by bylo prodloužení pečovatelských služeb i na odpolední hodiny, aby mohl být otevřen klub.

Kazuistika č. 2

Pan B má 75 let. Narodil se 4. 12. 1938 v Jevíčku. Od brzkého věku musel pan B pomáhat s domácími pracemi, protože jeho rodiče vlastnili velké hospodářství. Pan B je nejmladším členem rodiny, má staršího bratra a dvě starší sestry. Když bylo panu B 6 let, zemřel mu otec na mozkovou mrtvici. Po smrti otce se starší bratr pana B ujal vedení nad hospodářstvím. Staršímu bratrovi bylo v té době pouhých 15 let. Pan B vystudoval dva roky hospodářské školy. Po absolvování hospodářské školy chtěl pan B do Boskovic, kde by se učil na veterinářskou sestru. Tento sen mu pokazilo povolání na vojnu, které pana B zavedlo do Znojma a také na Šumavu. V roce 1959 se přestěhoval do Olomouce a začal chodit do školy práce. Následujícího roku se oženil s paní, která pracovala jako zdravotní sestra. Spolu s manželkou si koupili dům na Skokách a později se přestěhovali do Dolního Újezda, kde prožili 40 společných let. Během svého života pracoval pan B v Tosu v Lipníku nad Bečvou. Během manželství se jim narodila dcera a dva synové. Nyní dcera pracuje jako zástupce ředitele v jedné nejmenované firmě a nejmladší syn se stal lesním inženýrem.

Žádost o poskytnutí bytu v DPS si pan B podal před dvěma lety a to z důvodu, že už nadále nechtěl bydlet u syna a jeho rodiny, kde se mu dostávalo jen málo klidu. Žádost byla vyřízena za necelé čtyři měsíce. Nyní je pan B klientem DPS necelé dva roky a má pečovatelku na úklid a nákupy. Dále má objednané obědy z tamní jídelny, které mu donáší jeho sousedka.

Pan B pobírá invalidní důchod. Od 44 let provází pana B řada zdravotních komplikací. Ve svých 45 letech prodělal první infarkt a do půl roku následoval druhý. Nyní trpí artrózou třetího stupně, chodí s velkými obtížemi a jen za pomoci berlí. Zdravotní potíže postihly pana B ve velké míře až v druhém roce pobytu v DPS, kdy u něj došlo k ucpání cévy vedoucí k srdci. Nyní se klient zotavuje po operaci bypassu a po operaci pravého třísla, do kterého později dostal infekci. Pan B je velmi omezen v pohybu a z tohoto důvodu je závislý

a odkázaný na péči své sousedky, která se o něj často stará a přebírá práci za pečovatelky. Nosí mu obědy, tráví s ním svůj volný čas a pomáhá mu při osobní hygieně.

Za svého života měl pan B řadu koníčků. Od 28 let se věnoval včelařství. Vlastnil 14 úlů, kterým věnoval veškerý svůj volný čas. Rád četl knihy o včelách a sledoval dokumenty týkající se tohoto tématu. Včelařit se naučil od svého strýce. Nyní jsou to čtyři roky, co předal úly synovi, protože se s ohledem na svůj zdravotní stav nebyl schopen o úly nadále starat. Nejprve se mu po včelách velmi stýskalo, ale ví, že je o úly dobře postaráno a to mu ke spokojenosti stačí. Dále byl pan B velitelem požárního sboru a za svou činnost si vysloužil Státní vyznamenání od prezidenta republiky.

V prvním roce jeho pobytu v zařízení chodil klient do klubu, přesněji do kavárničky, kde se u kafe setkával s ostatními klienty. Má rád společnost, obzvláště ženy. Kvůli zdravotnímu stavu ovšem není nyní schopen klub navštěvovat. Říká, že mu to nakonec zase až tak nevádí, protože má svou sousedku, která za ním často chodí a informuje ho o všech novinkách, týkajících se zařízení. Mimo to klient rád spí, dívá se na televizi – hlavně na seriály, poslouchá dechovky, vyhřívá se na sluníčku a v odpoledních hodinách je nucen svou sousedkou k cvičení. Na cvičení se moc netváří, nechce se mu hýbat a nejraději by celý den proležel nebo proseděl. Rád přijímá návštěvy a každou první sobotu v měsíci si chodí poslechnout Záhorskou skupinu do jejich tamní jídelny. Velmi dobrý vztah má i se svou pečovatelkou, na kterou se vždy těší. Ta ho také informuje o různých volnočasových aktivitách. O nabídce akcí, pořádaných DPS, si myslí, že je dostatečná, ale sám se kvůli zdravotnímu stavu, který ho velmi omezuje, účastní jen poslechu Záhorské skupiny.

Jelikož synové bydlí nedaleko, chodí svého otce navštěvovat i dvakrát do týdne. Velké potěšení mívá klient obzvláště z návštěv svého vnuka, který za ním chodívá po škole a krátí si tak čas do odjezdu autobusu. Svátky tráví pan B vždy u svého syna v Bohuslávkách. Radost mu také dělají další 4 vnuci a 2 vnučky.

Pan B je v Domově s pečovatelskou službou velmi šťastný a spokojený. Nedokáže si však představit život bez své sousedky a kamarádky, ke které má značnou důvěru. Klientovi nic neschází, cítí se plně zabezpečen, jen je mu líto, že kvůli svému zdravotnímu stavu nemůže občas vyjet do divadla a spolu s ostatními klienty si vychutnat divadelní představení.

Kazuistika č. 3

Paní C se narodila 8. 5. 1929 v Lipníku nad Bečvou. Spolu se svými dvěma sourozenci zde strávila většinu svého dětství. Od sedmnácti let chodila paní C do odborné školy pro ženská povolání – rodinné školy, která byla dvouletá. Po dodělání školy, která se jí kvůli nemoci o rok prodloužila, se ve 20 letech provdala. S úsměvem na rtech vzpomíná na svatbu, která se konala na Sv. Hostýně. Po svatbě pracovala jako hospodářka v kuchyni. Manžel dříve pracoval jako automechanik a po svatbě přijal místo vedoucího útvaru řízené výroby. Ve 22 letech se paní C narodil první syn a po něm následovali ještě dva další. Po mateřské nastoupila paní C jako pracovnice do skladu ve vojenských lesích. Ve volném čase, kterého bylo pomálu, se paní věnovala šití a pletení, protože děti měly neustále něco roztrhaného. Také milovala práci na zahradě, která jí přinášela značné odreagování. Nyní má paní 4 vnuky, jednu vnučku a 4 pravnučky. S manželem strávila krásných 48 let. Po jeho smrti se už znovu neprovdala.

Paní C je klientkou Domu s pečovatelskou službou od roku 1999. Již od samého počátku se o ní stará pečovatelka, se kterou je velmi spokojená a nedá na ni dopustit. Pečovatelka klientce obstarává jedenkrát za týden celkový úklid bytu, při kterém nejen uklízí, ale také se baví s klientkou o všech novinkách týkající se zařízení. Dále klientka využívá možnosti prádelny a objednává si obědy z tamní jídelny. Do budoucna klientka uvažuje nad nákupy, které se objednávají prostřednictvím pečovatelek a celkově se nebrání požádat domov o cokoli, co bude potřebovat.

Co se týče zdravotních potíží, má klientka běžné zdravotní problémy vztahující se k jejímu věku. Chodí o francouzské holi a nosí naslouchadlo. Za pomoci pečovatelky žádala o příspěvek na mobilitu, ale ten jí byl zamítnut. Nejvíce si klientka stěžuje na bolest kloubů, týkající se především horních končetin. Tato bolest ji do značné míry nedovoluje nosit těžké věci, problémy má především s nošením nákupů a proto využívá tašky přes rameno, doporučenou pečovatelkou. Klientka je dále omezena v pletení, které dříve vyplňovalo většinu jejího volného času. Klientka se dále svěřila se značnou nedůvěrou k lékařům. Na základě tohoto přístupu se uchyluje k samoléčitelství, kdy léky objednává zejména dle pokynů a informací z časopisů.

Většinu svého volného času využívá klientka ke čtení, které je její vášnivou zálibou. Říká, že sama dodnes netuší, jak celý život mohla bez čtení žít, ale sama ví, že jí na něj nezbýval čas. Ke čtení se klientka uchýlila po smrti manžela, které započala přihlášením se do místní

knihovny. Paní C sahá po životopisech slavných osobností, obzvláště prezidentů. V zimě, kdy kvůli počasí nemá tolik možností navštěvovat městskou knihovnu, využívá knihovnu v prostorách DPS. Zde si půjčuje hlavně vesnické romány, které nejsou tak náročné. Její zájem upoutávají také noviny a to jak na papíře, tak v televizi. Pokud se paní C nedívá na televizní noviny, tak sleduje Banánové rybičky nebo Televarieté, které patří k jejím nejoblíbenějším pořadům. V zimě se baví také luštěním osmistrem a křížovek. K těm se uchyluje hlavně v noci, kdy nemůže spát. Dokud mohla, velmi ráda jezdila klientka na jízdním kole a to obzvláště do Dříní, ke Splavu či do Nových Dvorů. Do místního klubu by klientka chodila, ale nepasuje jí otevírací doba klubu, protože klientka je zvyklá ráno déle spát a následná snídane a úprava zabírají značnou část jejího dopoledního času a klub proto nestihá. Nad tímto se ale vůbec nepozastavuje, protože si myslí, že nabídka volnočasových aktivit je i tak široká a v době svého volna by si i tak má z čeho vybrat.

Z klientčina povídání je patrné silné pouto s rodinou, obzvláště s-vnuky. Je pyšná na jejich povolání a jejich děti. Klientku navštěvují několikrát do měsíce. Co se týče vánočních svátků, tráví je klientka právě u svých vnuků, kteří mají pro klientku vyhrazený stálý pokoj.

Paní C je sečtělá žena, která velmi miluje svou rodinu. V domě s pečovatelskou službou je spokojená, má dostatek soukromí, které nebývá nijak narušováno. Co klientka pociťuje za nedostatečné, je potřeba člověka, který by dával klienty dohromady, tzv. kulturního pracovníka. Také by klientka uvítala více výletů a organizovanější cvičení pro klienty domu s pečovatelskou službou, protože sama se prý cvičit nedonutí.

Kazuistika č. 4

Paní D se narodila roku 1942 v Milovicích. Má jednoho mladšího bratra, který nyní bydlí v Benátkách nad Jizerou. Navštěvovala základní školu a v 17 letech se vdala za vojáka. Spolu se několikrát stěhovali, až se nakonec usadili v Lipníku. Během prvních sedmi let manželství se paní D narodili dva chlapci a jedna holčička. Ze začátku si paní D přivydělávala formou brigád, poté pracovala v Kazetu a nakonec v drogerii na náměstí. Mimo zaměstnání pečovala o své děti a spravovala hospodářství. První syn se stal leteckým technikem, druhý učitelem a dcera pracuje na poště. Její manželství se po 14 letech rozpadlo a od té doby žije paní D sama. Nyní je její rodina rozrostlá o 5 vnuků, 2 pravnučky a jednoho pravnuka.

Paní D nastoupila v 54 letech do důchodu a klientkou DPS se stala ve svých 65 letech na popud své sestřenice, která ji domov doporučila. Paní D se nemusela dlouho rozhodovat,

protože bydlela v bytovce bez výtahu a navíc v nejvyšším patře a chůze do schodů nebyla vždy tak příjemná, jak by si přála. Na vyřízení žádosti o udělení bytu čekala rok. Nyní bydlí v Domě s pečovatelskou službou sedmým rokem a po celou tu dobu zatím žádných služeb nevyužívá. Do budoucna se vidinou využívání služeb netrápí, čeká, co čas přinese.

Klientka DPS má typické zdravotní problémy přiměřené jejímu věku, dokáže se o sebe plně postarat. Díky svému vynikajícímu zdravotnímu stavu je schopna dělat spoustu věcí jak při obstarávání domácnosti, tak ve svém volném čase. Paní D ze všeho nejraději šije, plete a háčkuje, protože v mládí na to neměla tolik času jako nyní a protože ráda obdarovává celou svou rodinu teplými ponožkami. U televize ráda luští křížovky, kterými si procvičuje mozek. Když je pěkné počasí, chodí na procházky, a když není počasí na chození po venku, uchyluje se paní D k pečení a vaření. Každé dopoledne je klientka vzorným účastníkem místního klubu „Pohoda“. Chodí sem hlavně kvůli kontaktu s ostatními uživateli a také z důvodu, že se zde probírají nejžhavější novinky týkající se zařízení, takže má neustálý přehled o tom, co se bude dít. Dále nedá dopustit na čtvrtěční Klubíčko, protože jí rukodělné věci přinášejí velkou radost a ráda si jimi zdobí byt. Paní D není jen členkou klubu, ale také se účastní všech akcí pořádaných domovem, z nichž má nejraději zpívání žáků z místní umělecké školy a ježdění do divadla. Poslední vystoupení, které klientka navštívila, byl Mrazík. Na divadelní představení nedá dopustit, protože v ní zanechávají úžasné pocity. Také se nenechá žádné proklouznout mezi prsty, protože neustále hlídá nástěnky a čeká, kdy se na nich objeví letáček s dalším představením. S místním střediskem volného času jezdí také na opery a různé zájezdy do zahraničí. V poslední době se byla podívat v Německu. Za mlada prý na ježdění neměla čas, tak musí alespoň teď, dokud to ještě jde. Velkou zálibou jsou jí také kytičky a jejich pěstování. Ty posléze rozdává celé rodině. Paní D je velmi aktivní žena. Říká, že se nemá čas zastavit, natož se nudit. Nabídka všech možných aktivit je široká a stále má z čeho si vybírat.

S blízkou rodinou se paní D navštěvuje několikrát do měsíce a to hlavně se synem, který bydlí v nedalekém Přerově. U něj také tráví většinu svátků. Druhý syn pobývá v Krnově a dcera v Ostravě a tak kontakt s nimi je směřován hlavně na telefon. O společnost ale klientka nemá žádnou nouzi, protože na druhém patře DPS bydlí její sestřenice, se kterou se často schází u kafe a zákusku. Velmi častou návštěvnicí je také neteř paní D, která bydlí v místním městě, a která je ochotná přijít kdykoli, když klientka něco potřebuje.

Paní D se všemi vychází zadobře a nikdy si sama na nic nestěžuje. V žádném ohledu se necítí nijak limitovaná, má dostatek soukromí a v Domě s pečovatelskou službou je velmi

šťastná. Jediné, co jí občas schází, je její pes, kterého si do domu nemohla vzít s sebou. Také by ocenila organizovanější a častější cvičení, pro které ale v klubu není dostatek prostoru. Jinak je paní D velmi optimistická a hrdá klientka domu s pečovatelskou službou.

Kazuistika č. 5

Paní E má 75 let. Své dětství prožila v městě Přerově a poté v Olomouci, kde navštěvovala ekonomickou školu. Po škole se vrátila do Přerova, kde pracovala v kanceláři jako úřednice. V roce 1955 se vdala a spolu s manželem se přestěhovala do Týna nad Bečvou. Dalších osm let strávila paní E v domácnosti péčí o své tři děti. Nyní má klientka 6 vnuků, jednu vnučku a jednu pravnučku.

V DPS bydlí paní E teprve prvním rokem. Žádost do Domu s pečovatelskou službou byla podána zejména z důvodu častého dojíždění do města a z důvodu starostí o dům, o který se v Týně už nadále nebyla schopna sama starat. Paní E na svůj byt čekala dva roky a nyní, jako klientka DPS, nevyužívá žádných služeb od pečovatelek. Do budoucna uvažuje, že by využívala donášku obědů.

Klientka DPS je schopná se sama o sebe postarat. Už 34 let je v invalidním důchodu. Během svého života prodělala osm operací, tři infarkty, má cukrovku a trpí revmatickým onemocněním. Žádné zdravotní problémy či potíže si nepřipouští a v žádném případě se kvůli nim nehodlá omezovat.

Navzdory svým zdravotním komplikacím klientka během svého života nijak nezhálela. Za mlada byl její největší slabostí tanec a sport. Co se týče tance, realizovala se paní E v Národopisném souboru Přerov. Její sportovní duch pronikl do krasojízdy na kole, gymnastiky, plavání a seskoků z padáku. Neustále měla chuť zkoušet nové věci, milovala adrenalin a napětí. Sport jí přinášel radost a dobrý pocit, že je neustále ve formě.

V dnešní době se klientka vydává na dlouhé procházky, protože jí kolo bylo rodinou, z důvodu zdravotního stavu, zabaveno. Procházky jsou cílené do rodné vesnice a lesu, kde se z paní E stává nadšený houbař. Ráda se prochází po místech, kde strávila značnou část svého života a melancholicky vzpomíná, co zde prožívala. Čas během dne si klientka krátí četbou. Klientka není vybíravá a přečte si ráda všechno, co jí přijde pod ruku – od klasiky přes detektivku k románům. Velmi ráda čte a dozvídá se něco nového o hercích. Proto také klientka cítila velkou potřebu obnovit knihovnu, která v DPS sice byla, ale v hrozném stavu a zcela nevyužívaná. Po domluvě s vedením si paní E vzala založení nové knihovny na starost

a za pomoci personálu se po čase z malé místnosti, která původně sloužila k přespávání návštěv klientů DPS, stala provizorní knihovna. Paní E roztřídila všechny knihy podle abecedy a žánrů, stará se o neustálé doplňování nových knih a vůbec má na starosti celkový provoz knihovny. Zatím je v knihovně zapsaných 12 stálých návštěvníků, ale klientka věří, že se počet bude rozrůstat. Klientce je velkou výhodou, že již dříve pracovala ve velké knihovně, a tak jí nic kolem knihovny není cizí. Dříve klientka také navštěvovala literární klub konaný v klubu „Pohoda“, ale jelikož se literární klub kryje s otevírací dobou knihovny, přestala do něj docházet. Každé úterý a čtvrtek dochází hrát karty do klubu důchodců, kde se setkává i se seniory bydlícími mimo DPS. Paní E má také na starosti mluvení o životě zemřelého při jeho posledním rozloučení konající se v Lipníku nad Bečvou nebo v Týně nad Bečvou. V neposlední řadě se klientka zabývá pletením, vyšíváním a háčkováním obalů na mobily, kterými zásobuje celou rodinu. O volnočasových aktivitách pořádaných DPS má takovou představu, že jich je tady dost, protože se o nich dovídá prostřednictvím klientů, kteří si k ní chodí půjčovat knihy. Sama ale na žádné nechodí, protože zatím nepocítila nijak zvláštní potřebu něčeho se účastnit a navíc má velkou práci s udržením knihovny.

Se svou rodinou se klientka vidá každý týden a kontakt zajišťuje zejména klientka, která za svou rodinou dochází, protože bydlí nedaleko DPS. Pokud se na delší dobu nevidí, jsou zvyklí telefonovat si.

I když je paní E klientkou DPS teprve po krátkou dobu, dokázala se na chod i provoz domu rychle adaptovat. Velmi kladně oceňuje práci personálu, který je vždy přátelský, nevyvyšující se a poskytující empatický přístup. V určitých věcech však klientka pociťuje nedostatky. Jedná se především o potřebě větší místnosti pro knihovnu, která by neplnila jen účel knihovny, ale také společenské místnosti, kde by se klienti scházeli, četli si, bavili se spolu nebo by jen tak odpočívali. Pravdou je, že společenská místnost v DPS je, ale bývá využívána pouze k výstavám nebo vystoupení žáků z místních škol. Klientce by se líbilo, kdyby společenská místnost byla otevřena po celý den a klienti by si sem chodili kdykoli, kdy by dostali chuť něco si přečíst, popovídat si s ostatními nebo si zahrát společenské hry. Dalším nedostatkem je umístění penzionu u rušné silnice, kde chybí zahrádka nebo nějaké tišší místo, kde by klienti mohli v létě odpočívat, vyhřívat se na slunci nebo se realizovat drobnou prací. Velkým mínusem je také nedostatek venkovních laviček, na kterých by uživatelé mohli odpočívat.

Kazuistika č. 6

Pan F se narodil 17. 3. 1930 v obci Jarcová blízko Valašského Meziříčí. Chvilí po jeho narození se rodina přestěhovala do Skaličky, kde začala provozovat hospodu. Pan F má tři sourozence – dva bratry a jednu sestru. Pan F se vyučil řezníkem a tím se také do svých 21 let živil. Poté nastoupil na dva roky na vojnu a po vojně začal studovat Záložní důstojnickou školu, kde nakonec dosáhl hodnosti nadporučíka v záloze. Po vojně pracoval 6 let jako instruktor na okresním výboru. V letech 1960-1970 pracoval jako vedoucí odboru místního hospodářského a dopravního odboru na Národním výboru. V této době také vystudoval Obchodní akademii. V roce 1971 opět změnil zaměstnání a tentokrát se živil jako zástupce ředitele potravin v Hranicích a to do až do roku 1990, kdy nastoupil do důchodu.

V roce 1956 se pan F oženil a z manželství vzešly 3 dívky a jeden chlapec. V roce 1975 došlo k rozvodu a následující rok se pan F oženil znovu. S manželkou se přestěhoval do Lipníku nad Bečvou. Z druhého manželství nemá pan F žádné vlastní děti.

Klientem DPS se pan F stal v roce 2009 a nyní zde žije čtvrtým rokem. Žádost podala jeho manželka, která si to ale v průběhu vyřizování žádosti rozmyslela a také náhle onemocněla. Z tohoto důvodu se pan F nakonec nastěhoval do DPS sám. Jeho manželka navíc byla přijata do jiného zařízení, kde jí mohli poskytnout patřičnou péči. Panu F tento způsob bydlení vyhovuje a odloučení od manželky ho nijak zvlášť netíží, protože ví, že je jí dobře tam, kde je a navíc jí jezdí často navštěvovat. Pan F nemá sjednanou žádnou pečovatelku, vše si zvládá obstarávat sám nebo za pomoci rodiny. Chodí pouze do místní jídelny na obědy. Do budoucna zvažuje pečovatelku na úklid.

Pan F se vzhledem ke svému vysokému věku cítí zdravě a skvěle a nemá žádné vážné zdravotní problémy.

V mládí pan F moc volného času neměl, spíše se věnoval práci a rodině. Sám říká, že zaměstnání bylo jeho koníčkem. Pokud ale nějaký volný čas přeci jen zbyl, bavil se pan F sportem, kterým se udržoval v kondici. V DPS se pan F realizuje různými způsoby. Do klubu „Pohoda“ sice nechodí, protože se tam cítí mezi samými ženami nespůj, zato rád chodí na procházky a na pivo. A to obzvláště se svým kamarádem z prvního patra, který samozřejmě také bydlí v Domě s pečovatelskou službou. Od něj se také dovídá o chystaných akcích. Pokud tedy DPS pořádá nějakou akci, snaží se jí pan F zúčastnit, pokud ale zapomene nebo si nějaké nevšimne, nic si z toho nedělá. Sám říká, že nabídka je velká a nepůjde-li teď na některou, příště to určitě vyjde. Pokud zrovna není pan F na pivo, luští křížovky, čte

si noviny, dívá se na televizi nebo poslouchá rádio. Pan F je také velkým milovníkem jízdy na kole a o svém kole prohlašuje, že je jeho miláčkem. Značné místo v životě pana F také zaujímá příroda, zeměpis a politika.

Pan F má 5 vnuček, 3 pravnučky a jednoho pravnuka. Se svými sourozenci stále udržuje vřelé vztahy a stejně tak s dětmi z prvního manželství se nadále stýká. Jelikož děti bydlí v Hranicích, což je nedaleko Lipníku, jezdí na návštěvy poměrně často.

Pan F vykazuje spokojenost s bydlením v DPS a sám podotýká, že mu nic neschází. S vedením a zaměstnanci vychází dobře a nikdy nemusel řešit žádný závažnější problém. Jen jednou požadoval od vedoucích, aby mohl dostat kontejner na plasty i z druhé strany domu, ale ten mu byl zamítnut z důvodu, že jeden už před hlavním vchodem stojí. Taky by se mu líbilo, kdyby měl být s balkonem, kde by si v létě mohl číst.

5.5 Analýza dat

Nyní rozebereme a pokusíme se zodpovědět jednotlivé dílčí průzkumné otázky, které byly uvedeny v kapitole 5.1. Analýza těchto dílčích oblastí nám pomůže naplnit hlavní cíl průzkumu, jímž bylo zjistit, jaký postoj zaujímají klienti Domu s pečovatelskou službou k nabízeným aktivizačním činnostem a jak tráví svůj volný čas mimo organizovanou nabídku aktivit.

1. Jakým způsobem jsou klienti DPS informováni o nabízených aktivizačních činnostech a co si myslí o jejich množství?

O nabídce realizovaných aktivit se klienti dovídají různými způsoby. Paní A a paní D se shodly ve svých výpovědích. Uvedly, že na většinu konaných akcí jsou neustále upozorňovány prostřednictvím klubu „Pohoda“. Nespoléhají však pouze na klub a neustále sledují nástěnky, na kterých jsou aktuální akce vypsány. Na otázku ohledně nabídky akcí se vyjádřily: „*Je jich tady spousta, člověk má pořád z čeho vybírat.*“ Pan B je o novinkách v zařízení informován prostřednictvím své pečovatelky nebo sousedky. Na nabídku aktivit uvedl: „*Tak nabídka je jistě dostatečná.*“ Paní C je neustále v obraze díky své pečovateli, se kterou bývá často v kontaktu. O nabídce je přesvědčena, že je *velká*. Paní E, na rozdíl od paní C, pečovatelku nemá, a informace dostává prostřednictvím ostatních klientů.

Na otázku ohledně množství odpověděla: „*Dělá se toho tady dost*“. Pan F se zase na většinu akcí dostává díky svému kamarádovi ze zařízení a nabídku aktivit shledává také *velkou*.

Z odpovědí můžeme usoudit, že všichni respondenti mají povědomí o tom, že se v zařízení *něco děje*. Cest, jak se dostávat k informacím o realizovaných aktivitách, je celá řada, a proto mají respondenti přehled o tom, co se dělo, děje nebo bude dít. K povědomí nejčastěji dochází skrze pečovatelky, klub, nástěnky nebo díky jiným uživatelům zařízení.

K množství nabízených aktivit se všichni respondenti vyjádřili kladně. I když přesně neví, jaké všechny akce se v zařízení konají, myslí si a také věří, že je jich dost.

2. Jakých aktivizačních činností se klienti DPS účastní? Za jakým účelem je navštěvují?

Všechny akce v DPS mají své stálé a věrné účastníky. Obzvláště skupina, která navštěvuje klub „Pohoda“ je neměnná, denně klub navštíví 6-8 klientů.

Čtyři z našich respondentů se ve velké míře zapojují do činností poskytovaných zařízením. Paní A je členem klubu „Pohoda“, do nějž chodí na počítač a zúčastňuje se středečního literárního klubu. Dále se klientka účastní všech vzdělávacích i kulturních akcí pořádaných DPS a to zejména z důvodu zabavení se a trávení času i s ostatními klienty. Pan B má zálibu v kulturních akcích a to speciálně v poslechu Záhorské skupiny, kterou si chodí poslechnout každé první pondělí v měsíci. Hudba ho vždy příjemně naladí. Paní D je vzornou členkou klubu „Pohoda“, kde se realizuje hlavně ve čtvrtěčném Klubíčku a nikdy nevynechá úterní Kavárničku, kde se probírají všechny novinky. Pan F se rád zúčastní čehokoli, pokud zrovna nezapomene.

Dva zbylí respondenti, paní C a paní E, nevykazují pravidelnou účast na žádných akcích, a pokud už se něčeho účastní, stává se to většinou náhodnou cestou.

Z odpovědí nám vyplynulo, že čtyři z šesti respondentů se pravidelně účastní alespoň jedné aktivizační činnosti. Aktivitu navštěvují za účelem zabavení se, dozvědění se něčeho nového či za účelem trávení času s ostatními klienty. Některým aktivity přinášejí také radost a potěšení.

3. Jakými aktivitami tráví uživatelé svůj volný čas mimo organizovanou nabídku v Domě s pečovatelskou službou?

Volný čas má velký vliv na vývoj osobnosti a i ve stáří je velmi významný. Každý se ve svém volném čase zabývá věcmi z různých důvodů. Někteří chtějí jen tak „zabít čas“, jiní dělají věci, při kterých mohou projevit svou tvořivost, a jsou tací, kteří dávají přednost činnostem stereotypním. Někteří tráví svůj čas o samotě, jiní vyhledávají společnost. Činnost ve volném čase, ať už je jakákoliv, by měla lidem přinášet úlevu z napětí, úzkostí a starostí a především by člověka měla bavit a on sám by z ní měl mít radost.¹⁰⁸

Všech šest našich respondentů se ve volném čase věnuje řadě činností. Paní A si krátí čas četbou a vycházkami po okolí. Pan B rád sleduje televizi, poslouchá dechovky, relaxuje na sluníčku a občas si zacvičí. Paní C má v oblíbenosti čtení knih, novin a dívání se na televizi. Svůj mozek si cvičí prostřednictvím osmisměrek a křížovek. Paní D šije, plete, háčkuje, chodí na procházky, pěstuje květiny a jezdí na zájezdy. Volný čas paní E je nejčastěji vyplněn četbou knih různého druhu, pletením, vyšíváním a háčkováním. Čas tráví také v klubu důchodců, kde se hrají karty a kostky. Pan F chodí na procházky, luští křížovky a rád si přečte noviny. Televize a rádio jsou jeho dalšími častými společníky. Nejraději však pan F jezdí na kole.

Z odpovědí vyšlo najevo, že většina našich respondentů se realizuje i mimo nabízené aktivity a svůj volný čas tráví podobným způsobem. K nejčastějším aktivitám patří čtení knih nebo novin, pletená, háčkování, vyšívání, chození na procházky a luštění křížovek.

4. Jak se změnilo trávení volného času klientů oproti dřívějšku s ohledem na jejich starší věk?

Většina volného času našich respondentů byla dříve naplněna věnováním se rodině, staráním se o děti, domácnost a zahradu. Tyto činnosti jim poskytovaly starosti i radosti. Čtyři z našich respondentů se věnovali koníčkům, které dnes z důvodu svého zdravotního stavu nemohou provozovat. Pan B se věnoval včelařství, paní C šila a pletla, paní E závodně tancovala, plavala, věnovala se krasojízdě na kole, a pan F sportoval. U paní E a pana

¹⁰⁸ LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 2006. s. 176.

F sportovní duch stále přetrvává a je uspokojován nesčetnými vycházkami po okolí. Pan B se sice o včely už nadále není schopen starat, ale nenechá si ujít jediný dokument o včelách. Paní C už neplete, ani nešíje, ale našla velkou zálibu ve čtení.

Paní A i paní D nepocitují žádnou změnu. Naopak mají pocit, že nyní mají více času sami pro sebe a tak se mohou věnovat více činnostem a konečně zrealizovat věci, které dosud nestihly.

I když je volba činností závislá více na osobnostních vlastnostech než na věku, potvrdilo se nám, že starší lidé se věnují spíše pasivnějším aktivitám. Domnívám se, že je tomu tak z důvodu jejich častých zdravotních obtíží, které jim nedovolují věnovat se aktivnějším činnostem.

5.6 Shrnutí výsledků průzkumného šetření

Šetření nám poskytlo určitý náhled na život klientů v Domě s pečovatelskou službou, na jejich zapojení do aktivizačních činností a také na jejich trávení volného času. Během šetření jsem velmi ocenila sdílnost a otevřenost uživatelů Domu s pečovatelskou službou. Rozhovory probíhaly v bytech jednotlivých respondentů. Díky známému a přirozenému prostředí byli respondenti uvolnění a neměli obavy, že by někdo mohl zaslechnout, o čem spolu mluvíme. Ne každý respondent vykládal bez pobízení nebo vysvětlení, co po něm vůbec žádám. Také se mi stávalo, že některý respondent vyložene čekal, na co se ho zeptám, či pravidelně odbíhal od tématu, a bylo těžké ho usměrňovat. Někteří vyžadovali neustálé pobízení a ptaní se konkrétními otázkami.

Hlavním cílem mého výzkumu bylo zjistit, jaký postoj zaujímají klienti Domu s pečovatelskou službou k nabízeným aktivizačním činnostem a jak tráví svůj volný čas mimo organizovanou nabídku aktivit. Domov s pečovatelskou službou zvládá předat potřebné informace až ke klientům, a i když se klienti zrovna ve velké míře neúčastní nabízených aktivit, vědí, čeho se v zařízení mohou účastnit. Co se týče množství nabízených aktivit, jsou klienti spokojeni a myslí si, že každý si v zřízení může najít to své. DPS opravdu poskytuje širokou škálu možností od klubu „Pohoda“ přes výlety, výstavy, zájezdy do divadel, přednášky až k vystoupení žáků Základní umělecké školy či vystoupení Záhorské muziky. Naši respondenti jsou velmi aktivní a zapojují se do různých akcí, ale v rozhovorech poukazovali na to, že většina ostatních klientů je pasivnějších. Nesedí jim otevírací doba klubu, na divadelní představení se nemohou dostat z důvodu neschopnosti vystoupit

do vysokých schodů v autobuse, nebo se jim zrovna nechce, nemají náladu nebo netouží být ve společnosti s určitými klienty.

Je sice zřejmé, že je těžké plánovat aktivity ke spokojenosti všech klientů a všem se tak zavděčit, ale dá se říci, že podle našich respondentů DPS zvládá poskytovat pestrou nabídku a každý respondent byl schopen najít si aktivity, které mu vyhovují. Také mě respondenti ubezpečili, že zařízení jim poskytuje klidné a bezpečné prostředí. Podle výpovědí respondentů dále usuzuji, že personál je milý, obětavý a snaží se svým klientům vyhovět za každých okolností. Z pohledu našich respondentů jsou aktivity poskytovány ve velké míře, ale občas by neuškodilo některé realizovat častěji.

Uspokojujícím zjištěním bylo, že respondenti jsou ve svém volném čase aktivní i mimo nabízené organizované činnosti. Jak již bylo zmíněno, věnují se více pasivnějším činnostem v podobě čtení, luštění křížovek, pletení, háčkování, či dívání se na televizi. Většina činností je spíše stereotypního rázu, o to větší je význam návštěv rodin či přátel, které přijdou za svými příbuznými či známými do zařízení, potěší je a pomou jim přijít na nové myšlenky.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala aktivizací seniorů v domě s pečovatelskou službou. Zajímal mě postoj klientů k nabídce volnočasových aktivit v konkrétním domě s pečovatelskou službou a způsob trávení jejich volného času mimo organizovanou nabídku aktivit.

Bakalářská práce byla rozdělena do dvou celků, teoretického a empirického. V první části jsem se zaměřila na teoretické vymezení problematiky, přičemž jsem vycházela z odborné literatury. Vymezovala jsem zde rozdíl mezi stárnutím a stářím a následně popisovala změny, které ve stáří nastávají. Dále jsem charakterizovala pečovatelskou službu, samotnou aktivizaci a její uplatnění v konkrétním domě s pečovatelskou službou. Právě aktivizace byla ústředním tématem mé bakalářské práce. Teoretická část byla zároveň podkladem pro část praktickou.

Empirická část byla věnována samotnému průzkumnému šetření v Domě s pečovatelskou službou v Lipníku nad Bečvou. V rámci šetření byla využita strategie kvalitativního výzkumu, metoda polostrukturovaného rozhovoru. Rozhovory jsem vedla s klienty v jejich bytech v Domě s pečovatelskou službou.

Hlavním cílem šetření bylo zjistit, jaký postoj zaujímají klienti k nabízeným aktivizačním činnostem a jak tráví svůj volný čas mimo organizovanou nabídku aktivit. Během rozhovorů byli respondenti velice sdílní a přívětiví. Z šetření vyplynulo, že dotázaní klienti využívají nabídku volnočasových aktivit v Domě s pečovatelskou službou a k jejímu množství a její kvalitě se staví velice pozitivně. I když DPS není schopen v rámci své nabídky vyhovět všem svým klientům, je nabídka široká a klienty hojně využívána. Účast na jednotlivých aktivitách je závislá především na informovanosti klientů o nabízených aktivitách, na jejich věku, zdravotní situaci, náladě, zájmu a chuti se aktivit účastnit. Mimo organizovanou nabídku tráví dotázaní klienti svůj volný čas aktivním způsobem. Čtou si, luští křížovky, chodí na vycházky, sledují televizi, pletou, háčkují, vyšívají. Jejich aktivity jsou pro ně velmi důležité, protože vyplňují podstatnou část jejich dne a kolikrát jsou jediným způsobem jejich zábavy.

Díky průzkumu jsem mohla získat určitý náhled na život seniorů v domě s pečovatelskou službou, který přináší radost, spokojenost, ale i občasný smutek, rozmrzelost a neklid. DPS poskytuje svým klientům zázemí, bezpečí a pohodlný způsob života. Také jsem zjistila, že nabídka volnočasových aktivit je pro určité klienty velmi významná, protože se díky realizovaným aktivitám dostávají do společnosti ostatních klientů, přicházejí na jiné myšlenky a často je to jediný způsob jejich aktivizace. Důležitou roli hrají i pečovatelky, které se starají o své klienty. Bylo možné vycítit silné pouto mezi klienty a jejich pečovatelkami. Domnívám se, že je to z toho důvodu, že jsou pečovatelky mnohdy jedinými lidmi během dne, se kterými klienti přicházejí do kontaktu, a také z důvodu, že klienti vědí, že se na ně mohou spolehnout.

Závěrem bych chtěla říct, že výsledky šetření v Domě s pečovatelskou službou vyzněly velmi pozitivně nejen pro klienty DPS, ale také pro vedení DPS a ostatní zaměstnance.

Seznam použité literatury a pramenů

- ARMSTRONG, Michael. *Řízení lidských zdrojů: nejnovější trendy a postupy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. 789 s. ISBN 978-80-247-1407-3.
- ARNOLDOVÁ, Anna. *Slovník sociálního zabezpečení*. 1. vyd. Praha: Galén, 2002. 461 s. ISBN 80-7262-175-0.
- DVOŘÁČKOVÁ, Dagmar. *Kvalita života seniorů: v domovech pro seniory*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. 112 s. ISBN 978-80-247-4138-3.
- GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-859-3179-6.
- GOLDMANN, Radoslav a kol. *Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. 131 s. ISBN 80-244-1454-6.
- GULOVÁ, Lenka. *Sociální práce: pro pedagogické obory*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 208 s. ISBN 978-80-247-3379-1.
- GURKOVÁ, Elena. *Hodnocení kvality života: pro klinickou praxi a ošetrovatelský výzkum*. 1. vyd. Praha: Grada. 2011, 223 s. ISBN 978-80-247-3625-9.
- HARTL, Pavel a HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. 774 s. ISBN 80-717-8303-X.
- HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Fenomén stáří*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1990. 407 s. ISBN 80-703-8158-2.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-736-7040-2.
- HOLOUŠOVÁ, Drahomíra a KROBOTOVÁ, Milena. *Diplomové a závěrečné práce*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. 117 s. ISBN 80-244-1237-3.
- JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 285 s. ISBN 80-7178-535-0.
- JAROŠOVÁ, Darja. *Péče o seniory*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2006. 108 s. ISBN 80-7368-110-2.

- JUREČKOVÁ, Petra. Aktivizace seniorů. *Sociální práce: odborná revue pro sociální práci*, 2003. roč. 21, č. 2, s. 140 – 152.
- KALVACH, Zdeněk. *Geriatric a gerontologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. 861 s. ISBN 80-247-0548-6.
- KLEVETOVÁ, Dana a DLABALOVÁ, Irena. *Motivační prvky při práci se seniory*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 202 s. ISBN 978-80-247-2169-9.
- KOZÁKOVÁ, Zdeňka a MÜLLER, Oldřich. *Aktivizační přístupy k osobám seniorského věku*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. 54 s. ISBN 80-244-1552-6.
- KRIVOŠÍKOVÁ, Mária. *Úvod do ergoterapie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 364 s. ISBN 978-80-247-2699-1.
- LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. 368 s. ISBN 80-247-1284-9.
- MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 328 s. ISBN 978-80-247-3148-3.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. 2. vyd., přeprac. Praha: Portál, 2008. 271 s. ISBN 978-80-7367-368-0.
- MICHALÍK, Jan. *Poradenství pro uživatele sociálních služeb*. 2., upr. a dopl. vyd. Praha: Národní rada osob se zdravotním postižením, 2007. 64 s. ISBN 978-80-903640-9-7.
- MLÝNKOVÁ, Jana. *Pečovatelsví: učebnice pro obor sociální péče – pečovatelská činnost, 1. díl*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 269 s. ISBN 978-80-247-3184-1.
- MLÝNKOVÁ, Jana. *Pečovatelsví: učebnice pro obor sociální péče – pečovatelská činnost, 2. díl*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 320 s. ISBN 978-80-247-3185-2.
- MLÝNKOVÁ, Jana. *Péče o staré občany: učebnice pro obor sociální činnost*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 192 s. ISBN 978-802-4738-727.
- MÜHLPACHR, Pavel. *Gerontopedagogika*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 203 s. ISBN 80-210-5029-2.
- NOVÁKOVÁ, Radana. *Pečovatelsví: učební text pro žáky oboru Sociální péče – pečovatelská činnost*. 1. vyd. Praha: Triton, 2011. 134 s. ISBN 978-807-3875-312.

- PETŘKOVÁ, Anna a ČORNANIČOVÁ, Rozália. *Gerontagogika: úvod do teorie a praxe edukace seniorů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. 92 s. ISBN 80-244-0879-1.
- POKORNÁ, Andrea. *Komunikace se seniory*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 158 s. ISBN 978-80-247-3271-8.
- PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2007. 179 s. ISBN 978-80-7357-255-6.
- RHEINWALDOVÁ, Eva. *Novodobá péče o seniory*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1999. 86 s. ISBN 80-7169-828-8.
- ŘEPA, Václav. *Procesně řízená organizace*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. 301 s. ISBN 978-80-247-4128-4.
- ŠAMÁNKOVÁ, Marie. *Lidské potřeby ve zdraví a nemoci aplikované v ošetrovatelském procesu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 134 s. ISBN 978-80-247-3223-7.
- ŠVAŘÍČEK, Roman a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.
- TOŠNEROVÁ, Tamara a kol. *Vzdělávání k profesionalitě v sociálních službách: kurs odborné způsobilosti pro pracovníky v sociálních službách: učební texty*. 1. vyd. Praha: Česká asociace pečovatelské služby, 2010. 187 s. ISBN 978-80-254-5249-3.
- UHLÍŘ, Petr. *Pohybová cvičení seniorů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 67 s. ISBN 978-80-244-1902-2.
- VOSTROVSKÁ, Helena. *Sociálně aktivizační programy pro klienty pečovatelské služby: (několik v praxi ověřených návodů k aktivní práci se staršími občany)*. 2., rozš. vyd. Praha: Státní zdravotní ústav, 1998. 21 s. ISBN 80-7071-093-4.
- ZAVÁZALOVÁ, Helena a kol. *Vybrané kapitoly ze sociální gerontologie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001. 97 s. ISBN 80-246-0326-8.

Internetové zdroje

Aktivizační pracovník v sociálních službách. [online] Národní soustava povolání. [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: http://katalog.nsp.cz/karta_p.aspx?id_jp=101420&kod_sm1=13

Bílá kniha v sociálních službách. [online] Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2003. [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/736/bila_kniha.pdf

Dům s pečovatelskou službou. [online] Sociální služby Lipník nad Bečvou. [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: http://www.socialnisluzby.com/dum_1393.php

Lipenský klub "Pohoda". [online]. Sociální služby Lipník nad Bečvou. [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: <http://www.socialnisluzby.com/klub.php>

Pečovatelská služba. [online] Sociální služby Lipník nad Bečvou, příspěvková organizace, 2010. [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: <http://www.socialnisluzby.com/sluzba.php>

Pravidla pro přidělování bytů v domech s pečovatelskou službou v Lipníku nad Bečvou. [online] Sociální služby Lipník nad Bečvou. [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: http://www.socialnisluzby.com/files/pravidla_bytyvdps.pdf

Registrace organizace. [online] Sociální služby Lipník nad Bečvou. [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: http://www.socialnisluzby.com/files/registrace_organizace.pdf

Všeobecné podmínky poskytování sociálních služeb. [online] Sociální služby Lipník nad Bečvou. [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: http://www.socialnisluzby.com/files/vseobecne_podminky_poskytovani_socialnich_sluzeb.pdf

Zřizovací listina. [online] Sociální služby Lipník nad Bečvou. [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: http://www.socialnisluzby.com/files/zrizovaci_listina.pdf

Zákony a vyhlášky

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. [online] Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006. [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7372/108_2006_Sb.pdf

Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. [online] Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006. [cit. 2012-12-03]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13639/v_505_2006.pdf

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Maslowova hierarchie lidských potřeb

Příloha č. 2 – Fotografie Domu s pečovatelskou službou

Příloha č. 3 – Žádost o přidělení bytu

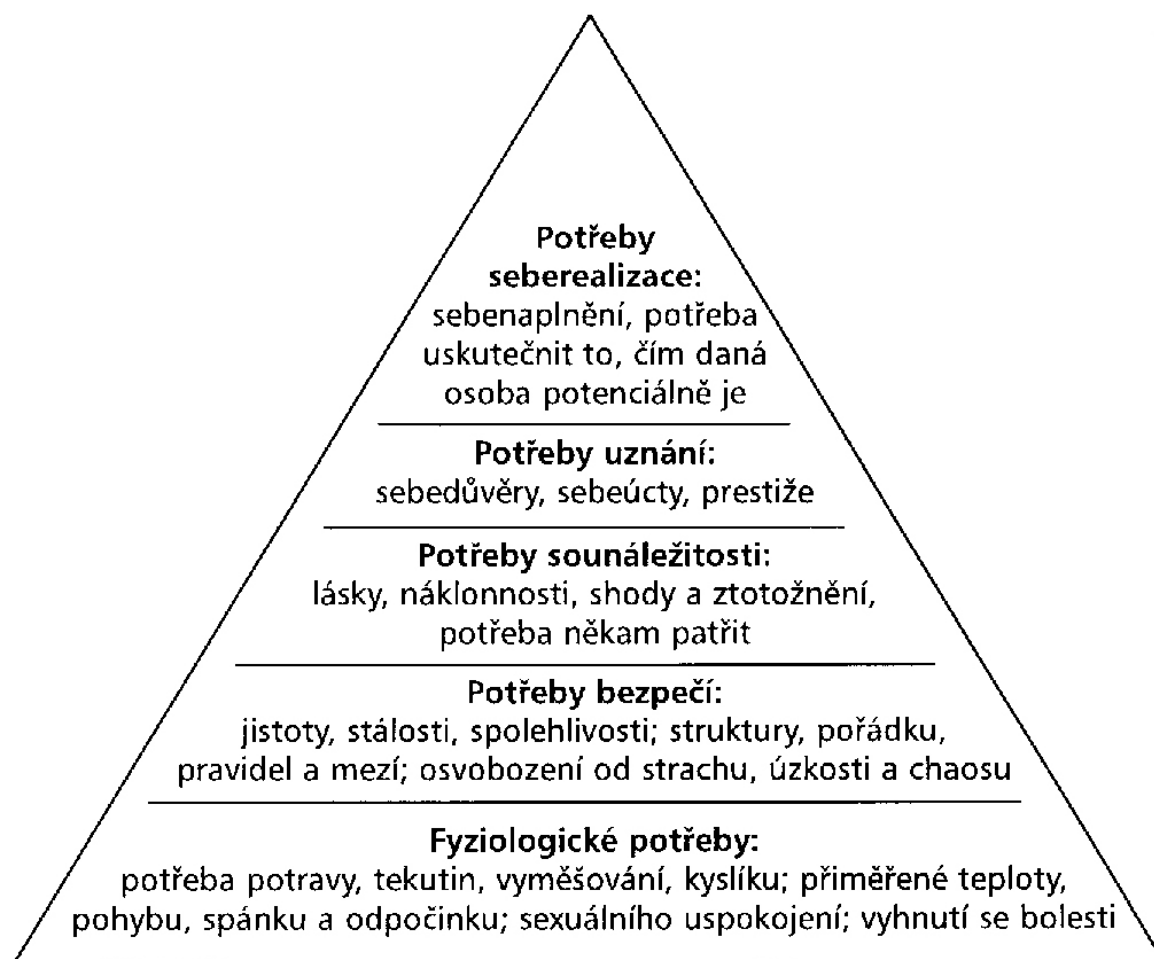
Příloha č. 4 – Sazebník úhrad

Příloha č. 5 – Smlouva o poskytnutí pečovatelské služby

Příloha č. 6 – Fotografie z klubu „Pohoda“

Příloha č. 7 – Tematické okruhy polostrukturovaného rozhovoru

Maslowova hierarchie lidských potřeb

Zdroj:

Zdravá škola [online]. [cit. 2013-04-03].

Dostupné z: http://www.hluchak.cz/ssp/4_programy_zdrava.html

Příloha č. 2

Dům s pečovatelskou službou v Lipníku nad Bečvou

Fotografie č. 1

Fotografie č. 2

Zdroj:

Dům s pečovatelskou službou. [online] Sociální služby Lipník nad Bečvou. [cit. 2012-12-03].

Dostupné z: http://www.socialnisluzby.com/dum_1393.php

Příloha č. 3

Město Lipník nad Bečvou
Žádost o přidělení bytu v domech s pečovatelskou službou
v Lipníku nad Bečvou

Jméno a příjmení žadatele.....

Trvalé bydliště.....

Datum narození..... Číslo OP.....

Zdržuji se na adrese:..... rodinný stav.....

Nárok na důchod

(ANO/NE/druh d., příp. stupeň invalidity)

Kontakt na žadatele (telefon, e-mail).....

Žadatel bydlí sám nebo s:.....

v obecním bytě* v bytě vlastním*

v podnájmu* ve vlastním domě*

v družstevním bytě* na ubytovně*

jiný způsob bydlení (uved'te jaký) *:

*** (označte odpovídající variantu)**

V případě přidělení bytu v domě s pečovatelskou službou **dám – nedám***

k dispozici byt městu Lipník nad Bečvou.

*** (označte odpovídající variantu)**

Do domu s pečovatelskou službou se nastěhuji*: sám

Do domu s pečovatelskou službou se nastěhuji*: s manželem /manželkou/

s druhem /družkou/

Jméno a příjmení manžela/manželky/ druha /družky/ s kterým /kterou/ se nastěhuji:

.....

*** (označte odpovídající variantu)**

V současné době **jsem – nejsem*** příjemcem sociální služby, **využívám - nevyužívám*** pomoc osoby blízké nebo jiné ve smyslu zákona o sociálních službách. Pokud jste uvedl

„jsem“ sdělte jaké sociální služby Vám jsou poskytovány.....

.....

.....

Jsem – nejsem* příjemcem příspěvku na péči (uved'te stupeň).....

*** (označte odpovídající variantu)**

Žadatel uvede důvod pro přidělení bytu v domech s pečovatelskou službou – popřípadě sdělí, co považuje za nutné k žádosti dodat, např. kontakty na rodinné příslušníky, děti apod. (možno rozvést na samostatném listu):

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Vyjádření ošetřujícího lékaře (zda zdravotní stav uchazeče o byt v DPS odpovídá přidělení bytu v domě s pečovatelskou službou /bez uvedení diagnózy/, tj. zda je uchazeč schopen zajistit péči o vlastní osobu a soběstačnost /sám, za pomoci poskytovatele soc. služeb nebo osob blízkých či jiných/.

Datum:

Razítko, podpis:

Prohlášení žadatele:

Prohlašuji, že nejsem závislý(á) na drogách ani alkoholu.

Podpisem pod žádostí vyslovuji souhlas, že údaje uvedené v žádosti mohou být poskytnuty v rámci projednávání žádosti radě města, dále mohou být poskytnuty správcovské organizaci údaje nutné k uzavření smluvního vztahu – nájemní smlouvy k bytu zvláštního určení. Tento souhlas dávám na dobu nezbytně

Dne.....

podpis žadatele

Pokud žádají o poskytnutí bytu manželé, tak si vyplní žádost jednotlivě!!!!

SOUHLAS

Dle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Jméno a příjmení

bydliště

datum narození

.....

Souhlasím se zpracováním osobních údajů ve formě shromažďování, ukládání na nosiče informací, zpřístupňování, vyhledávání, používání, předávání subjektu, který uzavírá a eviduje nájemní smlouvy k bytům v domech s pečovatelskou službou, uchování, třídění, kombinování, přiřazování dalších, případně jejich blokováním a likvidací Městem Lipník nad Bečvou, IČ 00301493, se sídlem Lipník nad Bečvou, Nám. T. G. Masaryka 89, popřípadě Městským úřadem Lipník nad Bečvou, odborem sociálních věcí a zdravotnictví, a to po dobu, která je nezbytná k účelu zpracování, v rozsahu nezbytném pro naplnění samotného účelu. Podání, vedení v Seznamu uchazečů, zpracování nájemní smlouvy.

ŽÁDOSTI O PŘIDĚLENÍ BYTU V DOMECH S PEČOVATELSKOU SLUŽBOU

Jedná se o tyto osobní údaje:

Jméno a příjmení

Bydliště, telefon

Datum narození

Druh důchodu

Osobní údaje rodinných příslušníků

Výslovně souhlasím se zpracováním **citlivých údajů** ve formě shromažďování, ukládání na nosiče informací, používání, předávání, uchování, třídění, kombinování, přiřazování dalších údajů, případně jejich blokování a likvidací Městem Lipník nad Bečvou, IČ 00301493, se sídlem Lipník nad Bečvou, Nám. T. G. Masaryka 89, popřípadě Městským úřadem Lipník nad Bečvou, odborem sociálních věcí a zdravotnictví, a to po dobu, která je nezbytná k účelu zpracování, v rozsahu nezbytném pro naplnění samotného účelu. Podání, vedení v Seznamu uchazečů.

ŽÁDOSTI O PŘIDĚLENÍ BYTU V DOMECH S PEČOVATELSKOU SLUŽBOU

Jedná se o tyto citlivé údaje:

_ Vyjádření ošetřujícího lékaře

Prohlašuji, že jsem byl poučen/a/ ve smyslu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zejména o svých právech a povinnostech, vyplývajících z ustanovení § 9 §11 a § 21 citovaného zákona.

V Lipníku nad Bečvou dne:.....

Podpis

Zdroj:

Dokumenty ke stažení. [online] Sociální služby Lipník nad Bečvou. [cit. 2013-04-03].

Dostupné z: http://www.socialnisluzby.com/files/zadost_o_poskytnuti_bytu_pec_sluz.pdf

Sazebník úhrad za sociální službu – pečovatelská služba

Poskytované služby – základní činnosti dle vyhlášky MPSV ČR č. 505/2006 Sb.	Částka v Kč
A. POMOC PŘI ZVLÁDÁNÍ BĚŽNÝCH ÚKONŮ PÉČE O VLASTNÍ OSOBU:	
<i>1. pomoc a podpora při podávání jídla a pití</i>	90,00 Kč / hod.
<i>2. pomoc při oblékání a svlékání včetně speciálních pomůcek</i>	90,00 Kč / hod.
<i>3. pomoc při prostorové orientaci, samostatném pohybu ve vnitřním prostoru</i>	90,00 Kč / hod.
<i>4. pomoc při přesunu na lůžko nebo vozík</i>	90,00 Kč / hod.
B. POMOC PŘI OSOBNÍ HYGIENĚ NEBO POSKYTNUTÍ PODMÍNEK PRO OSOBNÍ HYGIENU:	
<i>1. pomoc při úkonech osobní hygieny</i>	90,00 Kč / hod.
<i>2. pomoc při základní péči o vlasy a nehty</i>	90,00 Kč / hod.
<i>3. pomoc při použití WC</i>	90,00 Kč / hod.
C. POSKYTNUTÍ STRAVY NEBO POMOC PŘI ZAJIŠTĚNÍ STRAVY:	
<i>1. dovoz nebo donáška jídla</i>	dovoz 16,00 Kč / úkon; donáška 13,00Kč / úkon
<i>2. pomoc při přípravě jídla a pití</i>	85,00 Kč / hod.
<i>3. příprava a podání jídla</i>	85,00 Kč / hod.

D. POMOC PŘI ZAJIŠTĚNÍ CHODU DOMÁCNOSTI:	
<i>1. běžný úklid a údržba domácnosti *</i>	100,00 Kč / hod.
<i>2. údržba domácích spotřebičů</i>	85,00 Kč / hod.
<i>3. pomoc při zajištění velkého úklidu domácnosti, např. sezónního úklidu</i>	120,00 Kč / hod.
<i>4. donáška vody</i>	85,00 Kč / hod.
<i>5. topení v kamnech včetně donášky a přípravy topiva, údržba topných zařízení</i>	85,00 Kč / hod.
<i>6. běžné nákupy a pochůzky</i>	60,00 Kč / hod.
<i>7. velký nákup, např. týdenní nákup, nákup ošacení, nezbytného vybavení domácnosti</i>	100,00 Kč / úkon
<i>8. praní a žehlení ložního prádla, popřípadě jeho drobné opravy</i>	50,00 Kč / kg
<i>9. praní a žehlení osobního prádla, popřípadě jeho drobné opravy</i>	50,00 Kč / kk
E. ZPROSTŘEDKOVÁNÍ KONTAKTU SE SPOLEČENSKÝM PROSTŘEDÍM:	
<i>1. doprovázení klientů k lékaři, na orgány veřejné moci a instituce poskytující veřejné služby a doprovázení zpět</i>	100,00 Kč / hod.
Poskytované služby – fakultativní činnosti	Částka v Kč
<i>1. dohled nad požitím léků</i>	139,00 Kč / hod.
<i>2. dohled nad klientem v pracovní dobu</i>	139,00 Kč / hod.
<i>3. mytí oken</i>	139,00 Kč / hod.
<i>4. odvoz autem na území města **</i>	11,00 Kč / km

* Úkon obsahuje tyto činnosti:

- luxování,
- mytí podlahy,
- setření prachu,
- vynesení odpadu,
- mytí WC a koupelny,
- vnější umytí linky a sporáku,
- setření balkonu a parapetů,
- mytí nádobí,
- povlečení ložního prádla.

** Úkon je možné kombinovat se základní činností:

- doprovázení klientů k lékaři, na orgány veřejné moci a instituce poskytující veřejné služby a doprovázení zpět.

Sazebník úhrad za sociální službu – pečovatelská služba byl schválen radou města na zasedání dne 12. 03. 2012 usnesením č. 731/2012 – RM 26.

Tento sazebník vstupuje v platnost dnem 01. 04. 2012.

Dana Navrátilová

ředitelka

Zdroj:

Sazebník úhrad za sociální službu. [online] Sociální služby Lipník nad Bečvou.

[cit. 2013-04-03]. Dostupné z: <http://www.socialnisluzby.com/dokumenty.php>

Smlouva o poskytnutí pečovatelské služby

Níže uvedeného dne, měsíce, roku u z a v ř e l i

1/ Pan/paní :

datum narození:

bydliště:

dále jen „Uživatel“

a

2/ Sociální služby Lipník nad Bečvou, příspěvková organizace

zastoupené ředitelkou Danou Navrátilovou,

Souhradní 1393, 751 31 Lipník nad Bečvou

IČ 49559044

dále jen „Poskytovatel“

v souladu se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění tuto

Smlouvu o poskytnutí pečovatelské služby (dále jen Smlouva)

I.

Rozsah poskytování sociální služby

1/ Poskytovatel se zavazuje poskytnout Uživateli na jeho požádání kterýkoliv z níže uvedených úkonů ze základních činností při poskytování sociální - pečovatelské služby (dále jen sociální služba/služby) podle ust. § 40 zákona o sociálních službách, v platném znění a to:

- a. pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu,
- b. pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu,
- c. poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy,
- d. pomoc při zajištění chodu domácnosti,
- e. zprostředkování kontaktu se společenským prostředím.

2/ Kromě činností uvedených v odst. 1 tohoto článku se Poskytovatel zavazuje poskytnout Uživateli na jeho požádání následující fakultativní činnosti nad rámec základních činností podle odst. 1 tohoto článku, a to:

- a. dohled nad požitím léků

- b. dohled nad klientem v pracovní dobu
- c. mytí oken
- d. odvoz autem na území města

II.

Místo a čas poskytování sociální služby

- 1/ Služba je poskytována na území města Lipník nad Bečvou a v přilehlých obcích Nové Dvory, Trnávka, Podhoří, Loučka. Služba je poskytována jako terénní, tzn. v domácnosti (bydlišti) Uživatelé. Úkony uvedené v čl. 1, odst. 1 písm. b) a v odst. 2 je možné poskytnout též ambulantně ve Středisku osobní hygieny Poskytovatele.
- 2/ Služby sjednané v čl. 1 se poskytují od pondělí do pátku v době od 6.30 hod. do 15.00 hod. Dále dle potřeby mimo tento stanovený rozsah v předem dohodnutém čase, a to písemně po dobu trvání smlouvy.
- 3/ V případě, že některý den Uživatel nebude poskytnutí služby požadovat, je povinen toto oznámit Poskytovateli nejpozději 1 den předem.

III.

Výše úhrady za sociální službu a způsob jejího placení

- 1/ Uživatel je povinen zaplatit úhradu za poskytování sociální služby dle ceníku Poskytovatele, který je zveřejněn v kanceláři vedoucí pečovatelské služby v sídle Poskytovatele a se kterým je předběžně seznámen.
- 2/ Za činnosti sjednané v čl. 1 odst. 2 Smlouvy jako fakultativní, je Uživatel povinen zaplatit Poskytovateli úhradu odpovídající nákladům těchto služeb podle vnitřních pravidel Poskytovatele.
- 3/ Poskytovatel je povinen předložit Uživateli vyúčtování úhrady podle čl. 1, odst. 1 a 2 podle skutečně odebraných úkonů za kalendářní měsíc, a to nejpozději do 10. dne měsíce následujícího po měsíci, ve kterém byly sociální služby poskytnuty.
- 4/ Uživatel se zavazuje platit úhradu za sociální služby měsíčně, a to nejpozději do 5. dnů ode dne předložení vyúčtování dle čl. III. odst. 3. V odůvodněných případech lze úhradu za sociální služby provést i v pozdějším termínu, nejpozději do konce měsíce.
- 5/ Uživatel se zavazuje platit úhradu v hotovosti v pokladně Poskytovatele nebo po předložení vyúčtování sociální služby pracovníkům pečovatelské služby Poskytovatele.

IV.

Ujednání o dodržování vnitřních pravidel stanovených Poskytovatelem pro poskytování sociální služby

Uživatel prohlašuje, že byl seznámen s vnitřními pravidly Poskytovatele pro poskytování sociální služby, a že jim plně rozuměl. Uživatel se zavazuje tato pravidla dodržovat.

V.

Výpovědní důvody a výpovědní lhůty

1/ Uživatel může Smlouvu vypovědět bez udání důvodu. Výpovědní lhůta pro výpověď danou uživatelem činí 7 dnů.

2/ Poskytovatel je oprávněn Smlouvu písemně vypovědět pouze z těchto důvodů:

- a. Jestliže Uživatel hrubě porušuje své povinnosti vyplývající ze Smlouvy. Za hrubé porušení Smlouvy se považuje zejména nezaplacení úhrady za poskytnutí sociální služby za dobu delší než 2 měsíce (bez udání závažného důvodu).
- b. Jestliže Uživatel i po opětovném napomenutí hrubě poruší povinnosti, které mu vyplývají z vnitřních pravidel Poskytovatele pro poskytování sociální služby.
- c. Jestliže se Uživatel chová k pracovníkovi Poskytovatele způsobem, jehož záměr nebo důsledek vede ke snížení jeho důstojnosti nebo k vytváření nepřátelského, ponižujícího nebo zneklidňujícího prostředí.

3/ Výpovědní lhůta pro výpověď danou Poskytovatelem z důvodů uvedených v odstavci 2/ tohoto článku činí 7 dnů a počíná běžet prvním dnem následujícím po dni, v němž byla tato výpověď doručena Uživateli.

VI.

Trvání Smlouvy

1/ Smlouva nabývá platnosti a účinnosti okamžikem jejího podpisu oběma smluvními stranami a uzavírá se na dobu neurčitou.

2/ Uživatel nemůže práva z této Smlouvy postoupit na jiného.

3/ Smlouva končí výpovědí, dohodou nebo zánikem/zrušením Poskytovatele.

VII.

Osobní a citlivé údaje

1/ Uživatel sociální služby souhlasí se zpracováním osobních a citlivých údajů o své osobě pro účely výkonu činností dle této Smlouvy.

2/ Tento souhlas uděluje na celou dobu poskytování sociálních služeb a na dobu potřebnou k archivaci. Uživatel sociální služby prohlašuje, že byl poučen o svých právech podle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů.

VIII.

Stížnosti Uživatele

1/ Uživatel je oprávněn vznášet ohledně činnosti Poskytovatele podnět, připomínku nebo stížnost.

Způsob podávání:

2/ Stížnosti mohou být podávány písemně (elektronickou cestou) či ústně (telefonicky), osobně či anonymně – vhozením stížnosti do schránek důvěry v DPS Souhradní 1393 a DPS Zahradní 1335, Lipník nad Bečvou, které jsou umístěny na chodbách. V případě uživatelů, kteří bydlí mimo domy s pečovatelskou službou, je možné podat podnět, připomínku a stížnost vhozením do schránky označenou „schránka důvěry pečovatelské služby“ u vchodu do Domu s pečovatelskou službou, Souhradní 1393, Lipník nad Bečvou.

3/ Pověřeným pracovníkem pro přijímání podnětů, připomínek a stížností je ředitel, vedoucí pečovatelské služby, případně i ekonom organizace. Podnět a připomínka je vyřizována operativně, stížnost bude vyřízena do 30 dnů ode dne, kdy byla stížnost v organizaci přijata, případně, kdy se o ní organizace dověděla.

4/ Podání stížnosti, případně podnětů a připomínek je zaznamenáno písemnou formou do „knihy přání a stížností“, která je umístěna u vedoucí pečovatelské služby a vedoucí na požádání písemně potvrdí jejich přijetí.

5/ Pokud Uživatel vznáší stížnost ústně, je povinností vedoucího ověřit si, zda se jedná o stížnost. O ústním podání stížnosti je pak s Uživatelem vyhotoven písemný zápis v knize přání a stížností.

IX.

Ostatní ujednání

1/ Smlouva je vyhotovena ve dvou exemplářích s platností originálu. Každá smluvní strana obdrží jedno vyhotovení.

2/ Smlouva může být doplňována, měněna nebo zrušena pouze písemně, formou dodatků.

3/ Smluvní strany prohlašují, že Smlouva vyjadřuje jejich pravou a svobodnou vůli a že Smlouvu neuzavřely v tísní a za nápadně nevýhodných podmínek.

4/ Smluvní strany prohlašují, že si Smlouvu přečetly, jejímu obsahu rozumí a s jejím obsahem úplně a bezvýhradně souhlasí, což stvrzují svými vlastnoručními podpisy.

V Lipníku nad Bečvou dne:

.....

Uživatel

.....

Poskytovatel

Zdroj:

Dokumenty ke stažení. [online] Sociální služby Lipník nad Bečvou. [cit. 2013-04-03].
<http://www.socialnisluzby.com/dokumenty.php>

Příloha č. 6

Lipenský klub „Pohoda“

Fotografie č. 1

Fotografie č. 2

Zdroj:

Lipenský klub "Pohoda". [online]. Sociální služby Lipník nad Bečvou. [cit. 2012-12-03].
Dostupné z: <http://www.socialnisluzby.com/klub.php>

Tematické okruhy polostrukturovaného rozhovoru

1. tematický okruh – základní informace o respondentech

- a) Kdy a jste se narodil/a?
- b) Máte sourozence?
- c) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
- d) Kde jste pracoval/a?
- e) Oženil jste se/Vdala jste se?
- f) Máte děti?
- g) Jak vnímáte Vaši zdravotní situaci?
- h) Z jakého důvodu jste se přestěhoval/a do DPS?

2. tematický okruh – využívání činností nabízených DPS a volný čas respondentů

- a) Jaká je podle Vás nabídka aktivit realizovaná DPS?
- b) Jakým způsobem se dovídáte o konání různých aktivit?
- c) Účastníte se nějakých nabízených aktivit?
- d) Jaké aktivity jsou Vám nejmilejší?
- e) Navštěvujete některé aktivity pravidelně?
- f) Za jakým účelem se aktivit účastníte?
- g) Jak jste trávil/a svůj čas dříve a jak nyní?
- h) Cítíte se v něčem omezený?
- i) Co Vám činnost přináší?
- j) Trávíte svůj volný čas sám/sama nebo raději s někým?

3. tematický okruh – spokojenost respondentů se zařízením

- a) Přál/a byste si v DPS něco změnit, schází Vám něco?
- b) Máte možnost věnovat se všemu, čemu byste chtěl/a?
- c) Jak vnímáte zaměstnance DPS?
- d) Pociťujete nějaké nedostatky v chodu DPS nebo v bydlení?

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Helena Hilscherová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Pavla Vyhnálková, Ph. D.
Rok obhajoby:	2013

Název práce:	Aktivizace seniorů v domě s pečovatelskou službou
Název v angličtině:	Activation of seniors in retirement homes
Anotace práce:	Tématem bakalářské práce je Aktivizace seniorů v domě s pečovatelskou službou. Teoretická část se nejprve zabývá vymezením základních pojmů, jako je stárnutí, stáří, změny ve stáří, potřeby a kvalita života. Dále se věnuje pečovatelské službě, osobnosti pečovatele a následně samotné aktivizaci seniorů. V neposlední řadě popisuje konkrétní domov s pečovatelskou službou. Praktická část je věnována průzkumnému šetření v domě s pečovatelskou službou. Hlavním cílem šetření je zjistit, jaký postoj zaujímají klienti Domu s pečovatelskou službou k nabízeným aktivizačním činnostem a jak tráví svůj volný čas mimo organizovanou nabídku aktivit. Je zde popsána metoda sběru dat, výzkumný vzorek a průběh průzkumu. Práce je zakončena analýzou získaných dat a shrnutím výsledků šetření.
Klíčová slova:	Stárnutí, stáří, aktivita, aktivizace, soběstačnost, kvalita života, sociální služby, pečovatelská služba
Anotace v angličtině:	The theme of my thesis is an Activation of seniors in retirement homes. At first, there is a theoretical part concerning the definition of basic concepts, such as aging, old age, changes in the age, needs and quality of life. Apart from that, I examine nursing service and personality of a carer then I focus on an activation of seniors. Finally, I describe the specific retirement home. The practical part is focused on an exploratory investigation in the retirement home. The main aim of the survey was to find out what is the attitude of clients towards offered activities and how they spend their leisure time beyond organized offer of activities. The method of data collection is described here, as well as the research sample and the course of the survey. The work ends with analysis of the received data and with summary of the survey results.

Klíčová slova v angličtině:	Aging, old age, activity, activation, self-sufficiency, quality of life, social services, care service
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 – Maslowova hierarchie lidských potřeb Příloha č. 2 – Fotografie Domu s pečovatelskou službou Příloha č. 3 – Žádost o přidělení bytu Příloha č. 4 – Sazebník úhrad Příloha č. 5 – Smlouva o poskytnutí pečovatelské služby Příloha č. 6 – Fotografie klubu „Pohoda“ Příloha č. 7 – Tematické okruhy polostrukturovaného rozhovoru
Rozsah práce:	63 stran
Jazyk práce:	Český